

# Revelesen

## Yesu ramhajoun Jon kin narimnar yamə mine tukripiuə Nəgkiarien kwəkwə kape nəkwəkwə e Revelesen

**? Pa rimirai nəkwəkwə e?** Aposol Jon rimirai nəkwəkwə e. In piau Jemes, kini iriu ji Sepedi mir. Jon, in yermamə twelef kirik kape Yesu, kini Yesu rorkeikei pik in. Nəkwəkwə yamə minə e Jon rimirai, nhagriə e: Nəvsaoyen Huvə yame Jon rimirai, mine 1 Jon, mine 2 Jon, mine 3 Jon, mine Revelesen.

**? Rimirai ramvən kimi nipa?** In rimirai nəkwəkwə e ramvən kimi niməhuak seven yamə mine kasərer ye provins a Tarki, mamvən min kimi niməhuak minə fam.

**? Narəyen rimnhawor pən iran mine ye nipig rimirai?** Nipig a yame rimirai nəkwəkwə iran, gavman kape Rom ramni mimə narmamə tukasəkeikei masəhuak kimi yemehuə kape gavman ramhen kin kughen kapəriə. Mərig nəməhuak minə khamə yermamə kirikianə əmə in yerpilig əgkəp. Yermamə e in Yesu Kristo. In pisin əmə in Yermaru. Ror məkneikin, gavman kape Rom ramor ahas pən kimi nəməhuak minə. Jon in yamehuə kirik ye niməhuak, kher-yerhav kin ruvən isok, apa kwaji tanə e kamni kimə Patmos mə tukramarə in pisin əmə. Aikin, Kughen rivəhsi-pən nəmrərhavyen kimin, mə tukram Yesu Kristo apa ye rao ye neai. Kini məm min narimnar

yamə mine tukripiuə. Iriə e: Kughen tukrapita ye narowaginien yame narmamə mine Setan tuxsor iriə min. Kini Kughen tukrəkir narmamə m-fam ye Nipig Kwasig.

**?Rimīrai nəkṵəkṵə e tuk naha?** In rimīrai nəkṵəkṵə e mə tukror əpu mə Yesu Kristo in Yermaru, kini mhajoun kafan nəsaninien. Kini in rorkeikei mə tukrini-pən tuk nəməhuak minə mə tuxsərer tim tim tukmə nipig əutən ruə tuk əriə, kini pəh tukhapəh nisəhuakien kimi yemehuə kape gavman kape Rom rəmhen kin kughen kapəriə. Pəh nien mə tuktu, Setan tukror ahas pən kimi nəməhuak minə, mərig iriə tukasəkeikei masərer timtim. Kini Jon rorkeikei mə tukriṵəh-si haktə nərigien kape nəməhuak minə mine narmamə e kasarə ye nipig əutən ai taktəkun. Nipig Yesu Kristo tukrirerig-pə min iran, kini In tukri-ṵəhsihaktə əriə.

### *Jon rimīrikakun nəkṵəkṵə kafan*

<sup>1</sup> Nəkṵəkṵə e, in ramhajoun narimnar yamə mine Yesu Kristo rimnor əpu. Narimnar minə e, Kughen rimivəh-sipən kimi Yesu, mīmə In tukrhajoun kin kafan yorwok minə e narimnar yame pəh nien mə tuktu ruə. Kristo rimnher-pə kin kafan kirik agelo ruə, kini mhajoun narimnar minə e kin kafan yorwok Jon.

<sup>2</sup> Jon ramərer-ərhav tuk narimnar m-fam yame rimnəm, kini mirai əriə ye nəkṵəkṵə e. Narimnar minə a yame in rimnəm, in nəgkiarien kape Kughen mine nini-ərhavyen kape Yesu Kristo. <sup>3</sup> Nipig kape narimnar minə e ye nəkṵəkṵə e ramni-ərhav ruauə ipakə

əgkəp. Ruauə ipakə, kini narmamə yamə mine kasəvhekīn-ərhav nəgkiarien mine e, yame Kughen ravəhsi-pə, tuksarə əfrakis ye nihuvəyen. Kini narmamə yamə mine kisərig mamhavəh yerkiria, masor, tuksarə əfrakis ye nihuvəyen.

*Jon rimirai nəkwəkwə e ramvən kimi niməhuak seven*

<sup>4</sup>Yo Jon, yakamher-pən kin nəkwəkwə e ramvən kimi niməhuak minə iriə m-fam seven apa provins a Tarki.

Pəh Kughen e yame rinamarə rerin, mamarə ai taktəkun, kini tukripiarə rerin min, In tukrautə-pre kin kafan nihuvəyen mine nəmərinuyen kimi əmia. Kini pəh nanmin minə e iriə seven\* yamə mine kasəmir kupən ye jea kape King, iriə min tuksor məkneikin irəmia. <sup>5</sup>Kini Yesu Kristo min, in tukrautə-pre min məknakin kimi əmia. Kristo in ramərer-ərhav tuk nəfrakisien, kini In ai In rimnarə rerin mukupən ye nimhəyen, kini In rarmamaru ye king minə kape tanimtanə.

Pəh kisəgnəgin Yesu Kristo e, In rimnorkeikei ətawə, kini nitawin rimnaiyu mirisin-ta narpinien kape təvhagə hah kapətawə. <sup>6</sup>In King kapətawə, kini rimnor ətawə kwənhauə ye narmaruyen kafan, kini mor ətawə kwənhauə pris minə kape Rimni Kughen, kasor wok kafan. !Pəh kisəgnəgin Kughen meinai kafan neihuəyen mine nəsaninien

---

\* **1:4:** Sek japta 4 raməvsao kin nanmin kape Kughen iriə seven. Tukmə ror nanmin iriə seven, nipran e “Kughen e nanmin kafan rhuvə rhuvə pik.” **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 **1:5:** Sam 89:27; Rev 17:14; 19:16

ramvən tuk Yesu Kristo infamien rirkək! ! Pəh Kughen tukramarmaru rerin! Amen.

<sup>7</sup> !Səmru! In ramrerig-pə min ye napuə. Kini narmamə m-fam tuksarha-pən misəm atuaturk ye nimiria. Kini narmamə minə e kimishai nikaon iran tuksəm min, kini narmamə minə e ye kwənərəus minə fam ye tanimtanə, rikiria tukrəmhə, misasək apomh pik tuk nar yame kimsəm. Tukraməkeikei mor məknakin. Amen.

<sup>8</sup> Yermaru Kughen rimini mimə, “Yo e leta ‘a’ mine ‘zed.’ Yo e yarə rerin, yakamarə ai taktəkun, kini jakpiarə rerin min. Kini Yo e, Nagheek Rehuə Pik.”

*Jon rimnəm Yesu ye rao ye neai*

<sup>9</sup> Yo Jon, yo piaumia kirik meinai kitawə m-fam kwənhauə kirikianə kitawə Yesu. Kini nipig nəmhəyen ramuə tuk ətawə meinai Yesu ramarmaru irətawə, kitawə kamhavəh kwermıtawə kirikianə, nərigien kapətawə rəpomh, kasərer skai.

Kimnərəhu-pən yo ye kwaji tanə e Patmos, meinai yakamni-ərhav nəgkiarien yame Kughen ravəhsi-pə, kini mamərəer-ərhav tuk Yesu. <sup>10</sup> Nipig kirik, ye nipig kape Yermaru kapətawə†, Nanmin kape Kughen rimikuar irak, kini yimnərig yermamə kirik rokrən ehuə ye nimətak, rikin rəmhen kin naiyuk, <sup>11</sup> mamni mimə, “Rai-pən narimnar yamə mine nakaməm ye nəkwəkwə kini mher-pən kin ye niməhuak minə e iria m-fam seven. Pəh

---

**1:7:** Dan 7:13    **1:7:** Sek 12:10    † **1:10:** “Nipig kape Yermaru” e Sande, nipig Yesu rimimragh min ye nəmhəyen kafan.

rivən apa Efesas, mine Smana, mine Pegamam, mine Tuatira, mine Sadis, mine Filadelfia, mine Laodisia.”

<sup>12</sup> Kini, yimnarar mə jakəm-ru mə pa e raməgkiar kimi yo. Marar, məm nar kirik kərəhu-pən laet iran, iriə fam seven. Kimnor kin gol.

<sup>13</sup> Kini ye kwerkwan ye nar minə a kərəhu-pən laet iran, yimnəm yermamə kirik ramərer, rəmhen kin Ji Yermamə. Ramarkaoh kin neipən kirik rəpomh meriaji təpaage nihun. Rimivitərəkkin niməgen kin kətətut yame kimnor kin gol.

<sup>14</sup> Kapən kapə mine nıkwənen, kwhawən, rəmhen kin nımri sipsip. Kini nımri mir kwəmhen kin nap raməwhao.

<sup>15</sup> Nihun mir kwəmhen kin bras yame kivaan ye nap mə nəmtəyen tukrəta, kini kwasig ikin, kəspir mə tukrərir mihuvə. Rikin rehuə rəmhen kin tahik ehua kirik yame ramuh nəpəəg kwənharuəruə.

<sup>16</sup> In ravəh kəmhau seven ye kwermın matuk. Kini nau yame resrə ye nıkarın mir ramsi-pən ye nəkwən. Yermamə a rakhak maməsiə, rəmhen kin mırh yerkwaiha.

<sup>17</sup> Nıpig yimnəm kwən a, yimneiwaiyu mowhan yo ye nihun ikin rəmhen kin mə yımamhə. Mərig In rərao-pə mırəp yo kin kwermın matuk, mımə, “Pəh nıginien. Yo e, nırikakunien mine infamien.

<sup>18</sup> Yo e yemə mragh. !Yımamhə mokupən mərig, əm-ru, yakamragh rerin! Kini yo yakamehuə ye nımhəyen; yakirkun nəhitəyen ye kwənmhaan kape nımhəyen.

<sup>19</sup> Ror məkneikin mə takaməkeikei mırəi naha nhagin yame

naknəm ruətərhav-pə e taktəkun, mine yamə mine tukripitərhav. <sup>20</sup> Mərig jakhoprai-pre nīprai kəmhau minə iriə seven yame naknəm yakavəh ye kwermik matuk, mine nar kərəhu-pən laet iran, iriə seven, yame kimmnor kin gol. Kəmhau minə e iriə seven, nīpran e, agelo minə kape niməhuak seven. Kini nar kərəhu-pən laet iran, iriə seven, yame kimmnor kin gol, nīpran e, niməhuak minə iriə seven.”

## 2

*Nəgkiarien ramvən kimi nəməhuak minə apa Efesas*

<sup>1</sup> Kini rimi-pə tuk yo mimə “Rai nəkwəkwə kirik rīvən kimi agelo kape niməhuak apa taon e Efesas, mini-pən mimə,

Yermamə yame ravəh kəmhau seven ye kwermi matuk, mameriwək ye kwerkwan ye nar kamərəhu-pən laet iran, iriə seven, yame kimmnor kin gol, kafan e nəgkiarien ramni mimə,

<sup>2</sup> “Nəmə Efesas, yakirkun kapəmiə norien minə. Yakirkun mə naksəmnhakw pik, nərigien kapəmiə rəpomh, naksarer tim tim. Yakirkun mə kimiə nakhani-əhu nəmə haş minə. Kini nar-mamə tiksın aikin kamhani mə iriə aposol minə, mərig iriə khapəh nisəfrakisien, kini naksəkir əmhen əriə, masəm mə iriə nəmeikuə minə.

<sup>3</sup> Yakirkun mə nərigien kapəmiə rəpomh. Nhasien ravəh pawk əmiə, mərig nakasərer tim tim tuk nhagik, mhapəh nisəpouyen.

<sup>4</sup> Mərig nakasor nar kirik yame rapəh nəmhenien ye nimrik: Nakwəsəpəh

norkeikeiyen kupən kapəmiə. <sup>5</sup> Rikimiə tukraməsik norkeikeiyen yame nīmīsarə iran kupən. Sarar, masor nar yame nīmnasor kupən. Tukmə nakhapəh nīsararien, jakurə, mīrəhsita nar e kamərəhu-pən laet iran kapəmiə ye kwənmhaan yame ramərer ikin. <sup>6</sup> Mərig nar kīrikianə əmə e nakasor rhuvə: Naksəməkīn norien has mīnə kape nukwao kape Nikolas\*, rəmhen əmə kīn yame yo yakəməkīn əriə.

<sup>7</sup> Yermamə yame nīmətīrgīn rarə, tukraməkeikei mərig huvə nəgkiarien yame Nanmīn kape Kughen ramni-pən tuk nīməhuak mīnə. Yermamə yame rapita ye narowaginien e, Yo jakeighaan kīn in mə tukrən kwənkwai nai yame ravəhsi-pən nīmraghien, yame rauruə ye nəsimien kape Kughen.”

### *Nəgkiarien ramvən kīmi nəməhuak mīnə apa Smana*

<sup>8</sup> Kīni In rīmənəgkiar mamni-pə mīmə, “Rai nəkwəkwə kīrik rīvən kīmi agelo kape nīməhuak apa taon e Smana, mīni-pən mīmə,

Yermamə yame in nīrikakunien mīne nərkinien, yame rīmamhə mīmragh mīn, kafan e nəgkiarien ramni mīmə,

<sup>9</sup> “Nəmə Smana, yakīrkun mə naksarə ye nīpig əutən, kapəmiə nautə rīrkək. Mərig pəh nien mə kapəmiə nautə rīrkək əfrakis. !Kimiə, kapəmiə nautə rehuə pīk əgkəp! Yakīrkun mə

---

**2:4:** Jon 13:35; Jer 2:2-5      \* **2:6:** Nikolas in yhajoun eikuə kīrik. Tukmə ror in ramhajoun mə narpīnien rīrkək tuk təvhagə has; mīmə “Pəh kīsor əmə təvhagə has mamharpīn.”      **2:7:** Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Rev 22:2      **2:8:** Rev 1:17-18

narmamə tıksın kamhani hah əmiə, mamhani min mə iriə e narmamə yamə mine Kughen rimirpen-ta əriə†. Mərig nıkam. Kapəriə nimə kape nofuginien, kape Setan əmə. <sup>10</sup> Takhapəh nhaginien kin nəmhəyen yame pəh nien mə tuktu tukrurə irəmiə. Yakamni-pre tuk əmiə, mə Setan tukrəhi-pən əmiə tıksın ye kalabus mə tukəm əpu-ru nhatətəyen kapəmiə. Kimiə taksarə ye nəmhəyen kape nıpig ten. Taksərer timtim miseriaji nimhəyen kapəmiə. Kini jakvəhsi-pre kapəmiə nərokien, rəmhen kin yame kəvəvhao-pən kin nar kirik ye kapən kapə yermamə yame rinapita ye naiyuyen. Nərokien e in e nimraghien rerin.

<sup>11</sup> Yermamə yame nimətirgin rarə, tukraməkeikei mərig huvə nəgkiarieren yame Nanmin kape Kughen ramni-pən tuk niməhuak minə. Yermamə yame rapita ye narowaginien e, tukripəh nivənien marə ye nəkwai nap ehua.”

### *Nəgkiarieren ramvən kimi nəməhuak minə apa Pegamam*

<sup>12</sup> Kini In rımnəgkiar mamni-pə tuk yo mimə, “Rai nəkwəkwə kirik rivən kimi agelo kape niməhuak apa taon e Pegamam, mini-pən mimə,

Yermamə yame ramrəh nau yame resrə ye nıkarın mir, kafan e nəgkiarieren ramni mimə,

<sup>13</sup> “Nəmə Pegamam, yakirkun ikin nakasarə ikin. Taon a, Setan ramkwətə mamarmaru

† **2:9:** Gris ramni mə, “Iriə kamhani mə iriə kwənərəus kape Isrel, mərig nofuginien kapəriə kape Setan əmə.” **2:9:** Jon 8:33-47

**2:11:** Rev 20:11-15; 21:8 **2:12:** Rev 1:16



ikin.‡ Mərig kimiə naksarer tim tim tuk yo. Apa taon a, Setan ramarmaru ikin, kimnhopni pawk kwən a Antipas, yame rimmərer tim tim tuk nini-ərhavyen nhagik; mərig, kimiə nakhapəh nisəpəhyen nhatətəyen irak.

<sup>14</sup> Mərig nakasor narimnar tiksın yamə mine rapəh nəmhenien ye nımrik: Kimiə tiksın aikin a, nakamhakwasig kin nhajounien kape Balam kupən. Balam e, in rimmor swatuk kimi King Balak mə in tukrivəhsi-pən vəh-sipən kimi nəmə Isrel, pəh iriə tuksor norien has, masən nəviginien yame kamor sakrefaes kin ramvən kimi nanmi kughen pisin minə, kini masor apnapig nar. § <sup>15</sup> Kini ye norien kirikianə əmə min, kimiə tiksın naksəri-pən nhajounien kape nukwao kape Nikolas.\* <sup>16</sup> !Ror pən takasəkeikei misarar ye nərigien kapəmiə tuk təvhagə has kapəmiə! Tukmə nakhapəh nisararien, pəh nien mə tuktu, jakurə tuk əmiə, muh narmamə minə e, kini mərai əriə kin nau yame resrə ye nikarin mir.

<sup>17</sup> Yermamə yame nımətirgin rarə, tukraməkeikei mərig huvə nəgkiarrien yame Nanmin kape Kughen ramni-pən tuk nıməhuak minə. Yermamə yame rapita ye narowaginien e, yo jakwəhsi-pən nəviginien erkwaig e kamni kimə 'mana' kimin. Kini jakwəhsi-pən min kapier hawən kirik kimin, yame kirai pən nhag vi iran, kini yermamə yame rawəh, in pisin əmə

‡ **2:13:** Mə taon e Pegamam, kasəhuak pik kimi kughen eikuə minə aikin. § **2:14:** Stori kape Balam mine Balak raməmir ye Nam 22-24; 25:1-2; 31:16. \* **2:15:** Əm-ru footnote ye Rev 2:6. **2:17:** Jon 6:31-33,35,48,51

tikrirkun nhagin.”

*Nəgkiarlen ramvən kimi nəməhuak minə apa Tuatira*

<sup>18</sup> Kini In rımnəgkiarmamni-pə tuk yo mımə, “Rai nəkwəkwə kirik rıvən kimi agelo kape nıməhuak apa taon e Tuatira, mını-pən mımə,

Ji Kughen, nımrın mir kwəmhen kın nap raməwhao. Kini nıhun mir kwərır mırəhuyə rəmhen kın aean e bras yame kaməspir rərır. Kini kafan e nəgkiarlen ramni mımə,

<sup>19</sup> “Nəmə Tuatira, yakwırkun-ta norien kapəmiə. Yakirkun kapəmiə norkeikeiyen mine nhatətəyen, mine nasıtuyen ye narmamə. Kini yakirkun mın mə nərigien kapəmiə rəpomh tuk narer-tım-tımien. Yakirkun mə norien kapəmiə yamə mine nakasor taktəkun khahuvə rapita norien yamə mine nımnasor kupən.

<sup>20</sup> Mərig nakasor nar kirik yamə rapəh nəmhenien ye nımrık: Kimiə nakhapəh nhani-əhuyen norien kape piraovın a yame ramhen kın piraovın kupən e Jesebel.† In ramni mə in profet kirik, mərig kafan nhajounien ramkır oror kafak yorwok minə, kasor apnapig nar. Kini in mamhajoun əriə mə tuksən nəvigınien yame kamor sakrefaes kın kimi nanmi kughen pisin minə. <sup>21</sup> Yimıwhin pian a mə tukrarar ye kafan norien kape nıkwəsıg-apnapıgien kın narman, mərig in ramapəh. <sup>22</sup> Ror məkneikın mə taktəkun ai, jakvəhsi-pən nəməhəyen kımın ye bed kafan. Kini narmamə yamə mine kasor

---

**2:18:** Dan 10: 6; Rev 1:14-15 † **2:20:** Nakəm pian a Jesebel ye 1 King 16:31 mine 2 King 9:22.

apnapig nar iriə min, tukmə khapəh nisararien ye norien kapəriə, jakvəhsi-pən nəmhəyen ehua kimi əriə,<sup>23</sup> mhopni min ji pian a minə. Ror pən niməhuak minə fam tukharkun mə Yo pisin əmə yakirkun nərigien minə kape narmamə, mine rikiriə. Kini jakərok əmiə rəri-pən əmə norien kapəmiə yame mine nakasor.

<sup>24</sup> Mərig taktəkun ai, jakəgkiar kimi əmiə nəmə Tuatira yamə mine nakhapəh nisəri-pənien nhajounien kape Jesebel, mhapəh nisərigien nəgkiarien e kamni kimə ‘Nəgkiarien pam kape Setan.’ To yakpəh nərəhu-pre-min-ien nar pam kirik irəmiə, mərig nar kirikianə yakmə jakni-pre tuk əmiə: <sup>25</sup> Havəh tim tim nar yame nakwənhavəh ta, miseriaji nipiğ jakrerig-pre iran. <sup>26-27</sup> Yermamə yame rapita ye narowaginien e, kini mamərer tim tim tuk norien nəkwak, mamvən meriaji infamien, yo jakwəhsi-pən nehuəyen e kimin yame Rimik rimivəhsi-pə kimi Yo, mamni mimə,

‘In tukramarmaru ye tanə pisin pisin minə,  
mamrəh kwətavhə yame kimnor kin aean,  
[ramhajoun mə nagheen rehuə].

Kini in tukrakapir-pir narmamə ye tanimtanə,  
rəhmen əmə kin yame aean ramakapir-pir  
tikikwipir kimnor kin kwənəjiəpik.’ (*Sam*  
2:9)

<sup>28</sup> Kini Yo jakvəhsi-pən min kəmhau e fetukai kim in.

<sup>29</sup> Yermamə yame nimətirgin rarə,  
tukraməkeikei mərig huvə nəgkiarien yame

Nanmîn kape Kughen ramni-pən tuk niməhuak mīnə.”

### 3

*Nəgkiarīen ramvən kīmi nəməhuak mīnə apa Sadis*

<sup>1</sup> Kīni In rīmnəgkiar mamni-pə mīmə, “Rai nəkwəkwə kīrik rīvən kīmi agelo kape niməhuak apa taon e Sadis, mīni-pən mīmə,

Yermamə yame ravəh nanmîn kape Kughen, iriə seven, kīni mīvəh mīn kəmhou iriə seven, kafan e nəgkiarīen ramni mīmə,

“Nəmə Sadis, yakīrkun norien mīnə kapəmiə. Yakīrkun mə kamni kīmə kīmiə nakamhamragh, mərig nīkam, kīmiə nakwənhamhə-ta. <sup>2</sup> !Sarhara! Norien huvə yamə mīne kīmiə nīmisor kupən, pəh nien mə tuktu, kharkək fam. Mərig kīmiə takasəkeikei mīsarkut mə takhavəh-si haktə mīn norien kapəmiə mīsor pəh ruə mīskai, meinai yakpəh nəmien norien huvə kīrik yame nīmisor mhavən mīsor infamien iran, yame ratuatuk ye nīmri Kughen kafak. <sup>3</sup> Ror məkneikīn mə rikīmiə tukraməsik nəgkiarīen yame nīmnhawəh mīsərig apa kupən, mīsor nəkwān. Kīni mīsərar ye nərigien kapəmiə. Mərig, tukmə nakhapəh nīsərhayen, jakurə tuk əmiə rəmhen kīn yame yəkrəh kīrik raurə, nakseinein nīpig yame jakurə tuk əmiə.

<sup>4</sup> Mərig narmamə tīksīn kīmiə miriə apa Sadis khapəh nīsorien neipən kapəriə rəmkīmīk. Kīsəmhen tuk nīsəriwəkien kīmawə miriə, neipən kapəriə rhawən əmə. <sup>5</sup> Yermamə yame

rapita ye narowaginien e, tukrivəhsi-pən neipən hawən. Kini Yo to yakpəh noriah-oriahyen nhagin ye Nəkwəkwə kape Nimraghien. Kini yo jakni-ərhav nhagin ye nimri Rimik mine kafan agelo minə, mə in e in kafak atuaturk yermamə.

<sup>6</sup>Yermamə yame nimətirgin rarə, tukraməkeikei mərīg huvə nəgkiarrien yame Nanmin kape Kughen ramni-pən tuk niməhuak minə.”

*Nəgkiarrien ramvən kimi nəməhuak minə apa Filadelfia*

<sup>7</sup>Kini In rimnəgkiar mamni-pə mimə, “Rai nəkwəkwə kirik rivən kimi agelo kape niməhuak apa taon e Filadelfia, mini-pən mimə,

Yermamə yame In nəfrakisien mamərhakə, kafan e nəgkiarrien. In ramrəh ki kape King Deved kupən.\* Tukmə rəhitə ye kwəruə, yermamə to rapəh nətapigien. Kini tukmə rətapig ye kwəruə kirik, yermamə to rapəh nəhitəyen. In mamni mimə,

<sup>8</sup>“Nəmə Filadelfia, yakirkun norien minə kapəmiə. !Səmru! Yimnəhitə ye tapig kirik tuk əmiə, to yermamə kirik rapəh nətapigien. Yakirkun mə nəsaninien kapəmiə in rəkəskəh pawk, mərīg kimiə nakasor nəkwək, mhapəh nisəpəhyen Yo. <sup>9</sup>!Səmru! Narmamə tiksın ye nofuginien kape Setan, iriə kamhani mhamə iriə narmamə yamə mine Kughen rimirpen-ta əriə.† Mərīg, nikam. Iriə nəmeikuə minə. !

---

**3:5:** Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 \* **3:7:** Nakəm-ru stori kape ki kape King Deved ye Aes 22:22. Ki kape King rəmhen kin nehuəyen kafan. **3:7:** Aes 22:22 † **3:9:** Əm-ru footnote ye Rev. 2:9

Səmru! Jakor əriə kisənimkur ye nimirimə, mhani-ərhav mhamə Yo yakorkeikei əfrah əmiə.  
 10 Kimiə nimmharap-tərəkkin tim tim nəgkiarien yame yakwəni-pre ta tuk əmiə mə nərigien kapəmiə tukrapomh tuk narer-tim-timien. Tuk nar e, jakamarha huvə tuk əmiə ye nipiğ kape nəmhəyen yame pəh nien mə tuktu tukrurə ye tanimtanə, mə tukəkir nhatətəyen kape nar-mamə yamə mine kisarə ye tanimtanə.

11 Pəh nien mə tuktu, yakurə. Haraptərəkkin tim tim narimnar yamə mine nakwənhavəh ta, mə yermamə kirik tukriyəh niyəhsita-yen kapəmiə nərokien yame nakwənhavəh ta.‡

12 Yermamə yame rapita ye narowaginien e, yo jakor in rəmhen kin nai ehuə kirik yame ramhapəs Nimə Ehuə kape Kughen kafak. To riyəh nitəravyen ye nimə a tuk nipiğ kirik. Kini jakrai-pən nhagik vi iran, mine nhag kafak Kughen, mine nhag taon kape kafak Kughen. Taon e, kamni kimə Jerusalem Vi, Kughen ramher-pə kin ramsi-pən apa ye neai, mameiwaiyu-pə.

13 Yermamə yame nimətirgin rarə, tukraməkeikei mərig huvə nəgkiarien yame Nanmin kape Kughen ramni-pən tuk niməhuak minə.”

*Nəgkiarien ramvən kimi nəməhuak minə apa Laodisia*

---

**3:9:** Jon 8:44; Rev 2:9    **3:10:** Hib 12:1-3    **3:10:** Jon 17:15  
 ‡ **3:11:** Gris ramni mə “Haraptərəkkin tim tim narimnar yamə mine nakwənhavəh ta, mə yermamə kirik tukriyəh niyəhyen kapəmiə kəvəvhao.” Kəvəvhao e nərokien.

14 Kini In rimməgkiar mamni-pə mīmə, “Rai nəkwəkwə kirik rīvən kimi agelo kape niməhuak apa taon e Laodisia, mini-pən mīmə,

Yermamə yame kamni kimə ‘Amen,’ yame kirkun nətiğtəyen iran mə tukrarer matuk tuk nini-ərhavyen əmə nəfrakisien, yame in nuknei narimmnar m-fam yame Kughen rimmor, kafan e nəgkiarien ramni mīmə,

15 “Nəmə Laodisia, yakirkun norien minə kapəmiə. Yakirkun mə nimraghien kapəmiə rəmhen kin nu yame rəpiwən əmə. Rhuvə mə nhatətəyen kapəmiə tukriyəh norien kiraru. ?Mə taksəpan, uə, taksokiei? 16 Məriğ kimiə nakasərer əmə ye kwerkwan. Naksəpiwən əmə. Nakhapəh nisapan-pikien, mhapəh nisokiei-pikien. Ror pən, jakətəg əmiə ai taktəkun, 17 məriğ in ai kimiə nakamhani mhamə, ‘Eh, kapətawə nautə rehuə; yakhavəh mane ehua; kapətawə nimraghien rhuvə pik, narimmnar m-fam rarə, kini nar kirik rapəh nirkəkien tuk ətawə.’ Məriğ kimiə nakseinein mə nakwəsarə ta ye nahasien. Riki narmamə raməpou tuk əmiə. Kapəmiə nautə rirkək əgkəp. Nimmrimia ripsis. Nakasaiyu kopiə kopiə. 18 Ror pən, yakaməvhag kimi əmiə mīmə takhauə tuk Yo mhavəh gol e yame rərir mihuvə, pəh kapəmiə nautə tukripsaah ye rao ye neai. Kini takhauə tuk Yo mhavəh neipən hawən tuk narkaohyen kin, mə takhapəh nisaurisien kin naiyu-kopiə-kopiə-yen. Kini takhauə min tuk Yo mhawəh meresin misəvit-pən ye nimmrimia, mə nimmrimia

**3:14:** Jon 1:1-3; Kol 1:16; Rev 1:17      **3:18:** Job 23:10; Mal 3:2-3;  
1 Pita 1:6-9

tukrəmtir, pəh naksəm huvə nar.

<sup>19</sup> Narmamə minə m-fam yamə mine yako-rkeikei pik əriə, yakəgkiar skai kimi əriə, kini mərip atuatur əriə. Ror məkneikin mə taksarkut pik misasar ye norien has kapəmiə. <sup>20</sup> !Sərig-ru! Yo yakamərer ye kwəruə, maməsik-əsik tapig. Tukmə yermamə kirik rərig rikik kini rəhitə ye tapig, jakvən imə, kin məvigin kimru min.

<sup>21</sup> Yo yaknapita ta ye narowaginien, mivən kimru Rimik, maməkwtə ye jea kafan, mamarmaru. Kini ye norien kirikianə əmə, yermamə yame rapita ye narowaginien e, Yo jakeighaan kin in mə tukrəkwtə kimru min ye jea kafak, mamarmaru kimru min.

<sup>22</sup> Yermamə yame nimətirgin rarə, tukraməkeikei mərig huvə nəgkiarien yame Nanmin kape Kughen ramni-pən tuk niməhuak minə.”

## 4

### *Kasəgnəgin Kughen ye rao ye neai*

<sup>1</sup> Kwasig ikin, yimiwaag haktə məm kwəruə kirik raməkwag apa ye neai. Kini yimnərig min yermamə yame rinaməgkiar kimi yo kupən. Raməgkiar min kimi yo, rikin rehuə rəmhen kin naiyuk, mimə “Hekimter, muə. Yakhajoun ik kin narimnar yamə mine tukripiuə.” <sup>2</sup> Məkneikin, nəsaninien kape Nanmin Rhakə rimnor kimi yo. Yakwaag kupən, məm King ramkwətə ye jea kafan, mamarmaru ye rao ye neai. <sup>3</sup> Kini yermamə yame ramkwətə aikin a, yakəm in rhuvə mərir, rəmhen kin kapiet huvə mir kiraru nhagriu e



jaspa mine kanilian. Kini mərəi-mərəi kirik rarkura  
 rao ye jea kafan, maməsiə pik rəmhen kin kapier  
 huvə e emeral. <sup>4</sup> Kini jea tiksın aikin, iriə m-  
 fam 24, kasarkuraō ye jea ehua a kape King.  
 Kini namehua tiksın, iriə m-fam 24, kasəkwətə-  
 pən ye jea minə a; mhavəhsi-pən neipən hawən,  
 misəvəvhao kin kəvəvhao kape nisaiyen, kimnor  
 kin gol. <sup>5</sup> Kini ikin a, jea kape king ramərer  
 ikin, ramaroapig, nuvrig-uvrigien ramavən, kini  
 karuəruə ramərkwəmətei mamtərhav. Kini kupən  
 ye jea laet iriə seven kamhauək. In a Nanmin kape  
 Kughen, iriə seven. <sup>6</sup> In a kupən ye jea kape king,  
 nar kirik aikin rəmhen kin tahik, mərig rəmhen  
 kin glas yame rərir maməsiə.

Kini in a ye kwerkwan, nar mīragh minə, kamni  
 kimə “jerubim,” iriə kuas, kasarkuraō ye jea ehua  
 kape King. Nimiririə ripsaah pik, mamswin-  
 pən apnapig əmə ye nīprairiə mine nimeitairiə.  
<sup>7</sup> Yame kupən ikin, rəmhen kin laeon. Yame ror  
 kiraru kin, rəmhen kin kau. Yame ror kisisər  
 kin, kapən kapə rəmhen kin yermamə. Kini  
 yame ror kuas kin, rəmhen kin kwəriə yame  
 raviə. <sup>8</sup> Nar mīragh minə a kuas, təmər-əməririə  
 sikis. Kini nimiririə ramswin-pən apnapig əmə  
 irəriə, mivən ye tikirkəviririə. Nīpig m-fam kasəni  
 nīpei, yenpig mine yeraan, mhapəh nhapəhyen,  
 mamhani mhamə,

“Kughen Yermaru, Nagheen Rehua Pik.

In ramərhakə, mamərhakə, mamərhakə pik.

In rinamarə rerin, mamarə ai taktəkun, tukripiarə  
 rerin min.”

<sup>9</sup> Kini nar miragh minə a, kamhani nəfrakisien ye nehuəyen kape Kughen, mamhavəhsi-pən nisaiyen kimin, mamhani vi vi King yame ramkwətə-pən ye jea, mamarmaru mamərə rerin, infamien rirkək. <sup>10</sup> Iriə kamhani vi vi In, nəmehuə minə, iriə m-fam 24, kasənimkur ye nihu yermamə a yame ramkwətə-pən ye jea, mamarmaru, mamərə rerin, infamien rirkək, masəgnəgin In. Kwəsəvəvhao kin kəvəvhao kape king, məkneikin, mharəhsi-ta, misərəhu kupən ye jea yame King ramkwətə ikin mamarmaru, mamhani mhamə,

<sup>11</sup> “Kapəməwə Yermaru Kughen,

Ik nakatuatuk məmhen əgkəp mə narmamə m-fam tukəgnəgin əmə Ik, mhasiai əmə Ik, meinai Ik nimnor narimnar m-fam. Nagheem rehuə pik.

Nimnəgkiar əmə mini mə narimnar m-fam tukhaswin, məkneikin kamhaswin əfrakis mamhamragh.”

## 5

*Kwaji sipsip raməvi nəkwəkwə yame kimnarpəvin*

<sup>1</sup> Məkneikin, yimnəm King ramkwətə-pən ye kafan jea, mivəh nəkwəkwə yame kimnarpəvin-arpəvin ye kwermın matuk. Kimirai-pən nəgkiarien ye nikarin mir. Kivaan kandel raiyu, kivaan ətəəkkin ye nəpəəg nimrin m-seven. <sup>2</sup> Məkneikin yimnəm agelo əsanin kirik raməgkiar pik mamaiyoh mimə, “?Pa e in rəmhen matuatuk mə to rəvit-əpir-pir nehe kandel, məvi nəkwəkwə e?” <sup>3</sup> Mərig yermamə kirik rirkək ye rao

ye neai, uə tokrei tanə, uə ye kwənmhaan kape nīmḥayen, yame in ratuatuk mə to rəvi nəkwəkwə e məvheikin. <sup>4</sup> Yermamə rirkək yame ratuatuk mə to rəvi nəkwəkwə məhuekin, yakasək pik tukun. <sup>5</sup> Kini ai, yemehuə kirik rīmīni-pə tuk yo mīmə, “Pəh nasəkien. Ɛm-ru, Kwən e kamni kīmə, ‘Laeon kape kwənərəus kape Judah,’ in Nukne Deved, in rinapita ta ye narowaginien kafan. Kini in ratuatuk mə to rakapir nehe kandel seven, məvi nəkwəkwə a.”

<sup>6</sup> Məkneikin, yimnəm kwaji sipsip kirik ramərer ye kwerkwan ye jea kape King mine nar mīragh kuas e, kamni kīmə ‘jerubim,’ mine namasur minə iriə 24. Nakəm Kwaji Sipsip a nakməta mə kinhopni-ta. Kapan əpat seven, kini nīmrin, iriə seven min, iriə a kasərer tuk nanmin kape Kughen iriə seven, yamə mine rīmnhher-pə kin əriə kamhavən ye tanimtanə. <sup>7</sup> Kwaji Sipsip e, rivən a ikin King ramkwətə-pən ye kafan jea ikin, mərəo-pən mīrəhsi-ta nəkwəkwə ye kwermi King matuk. <sup>8</sup> Mīrəhsi-ta ta nəkwəkwə e, məkneikin, nar mīragh minə, iriə kuas, kamni kīmə ‘jerubim,’ mine nama-sur, iriə m-fam 24, kasənimkur ye niḥu Kwaji Sipsip. Kimnhavəh gita\* kapəriə, mine besin kinnor kin gol, rukwar kin nar kirik yame ramənah, mapien huvə. Kini nar a ramənah mapien huvə in rəmhen kin nəhuakien kape narmamə kape Kughen minə.

<sup>9</sup> Kini nar mīragh minə kuas e, kamni kīmə ‘jeru-

---

5:5: Jen 49:9-10    5:5: Aes 11:1    \* 5:8: Nəgkiarīen kape nəmə Gris rapəh nāniyen ‘gita,’ mamni əmə ‘hap.’ In nar kirik kamuh tuk nāniyen nipe, rəmhen kin gita.    5:8: Sam 141:2

bim,' mine namasur minə iriə 24, kasəni nipei vi kirik mhamə,

“Ik nakatuatuk məmhen mə to nakvəh nəkwəkwə e,

məvit-əpir-pir nehe kandel yame kimivaan-ətərəkin kin.

Meinai kimishopni Ik, nitawim rimnaiyu,

Nakarpin nimraghien kin kape narmamə ye tanə m-fam, mine kwənərəus m-fam, mine kantri m-fam, mine yamə mine kamhani nəgkiarien m-fam.

10 Kini nimnor əriə kwənhauə ye narmaruyen kafam, kini iriə kafam pris minə, kasor wok kape Kughen kapəməwə.

Iriə tuksarmaru ye tanimtanə.”

11 Kini yimiwaag-pən min məm, mərig riki agelo minə khapsaah khapsaah khapsaah, to kipəh nəhueikin-famien əriə. Kasərer misarkurao ye jea kape King mine nar miragh minə e, kamni kimə, ‘jerubim,’ mine nəmasur minə. 12 Kasəni pik nipei kirik mamhani mhamə,

“Kwaji Sipsip yame kimnhopni, In ratuatum məmhen mə tukhavəh-si haktə In, meinai In ravəh fam nəsaninien, mine nirkunien, mine nautə, mine nagheen. !Pəh khasiai In, misəgnəgin In!”

13 Məkneikin, yimnərig narimnar fam yame Kughen rimnor ye rao ye neai, mine ye tanimtanə, mine ye tame tahik, mine ye kwənmhaan kape nimhəyen, mine narimnar fam yame kamhaswin irəriə, iriə m-fam kamhani mhamə,

“Pəh nini-vi-vi-yen mine nisaiyen ramvən tuk King yame ramkwətə-pən ye jea, mine tuk

Kwaji Sipsip, meinai In ravəh nikhakien  
mine narmaruyen.

!Pəh nini-vi-vi-yen mine nəsaninien ramvən  
tuk əriu, mivən, mivən, mivən, mipəh norien  
infamien!”

<sup>14</sup> Məkneikin, nar miragh e, kamni kimə, ‘jeru-  
bim,’ iriə kuas, kamhani mhamə, “!Amen!” Kini  
nəmehuə minə kisənimkur ye nihun, misəgnəgin  
In.

## 6

*Kwaji sipsip rəvit-əpir-pir nehe kandel yame  
kimivaan-ətəəkkin nəkwəkwə kin*

<sup>1</sup> Kini yakəm Kwaji Sipsip a rəvit-əpir-pir nehe  
kandel yame rəkupən, yame kimivaan-ətəəkkin  
nəkwəkwə yame kimmarpəvin-arpəvin kin.  
Məkneikin, nar miragh e kamni kimə, ‘jerubim,’  
kirikianə irəriə rarar mokrən ehuə rəmhen kin  
karuəruə, mimə, “!Yuə-ru!” <sup>2</sup> Yakwaag haktə məm  
hos kirik khawən. Yermamə yame ramkwətə ye  
hos ramrəh nəvhagə. Məkneikin kəvəvhao-pən  
kin kəvəvhao kirik kape king iran. In ramaiyu  
mamavən rəmhen kin yermamə yame rapita ye  
narowaginien, kini mamvən min mə tukrapita  
min.

<sup>3</sup> Kini ai, Kwaji Sipsip a rəvit-əpir-pir nehe kan-  
del yame kimivaan-ətəəkkin nəkwəkwə kin, yame  
ror kiraru kin, kini nar miragh e kamni kimə  
‘jerubim,’ yame ror kiraru kin, rarar, mamni  
mimə, “!Yuə-ru!” <sup>4</sup> Məkneikin, hos kirik kəwhao  
raiye muə. Yermamə yame ramkwətə ye hos,  
kivəhsi-pən nao kape narowaginien kimin. Kini  
Kughen rameighan-pən kin neihuəyen kimin mə

tukrīrəhsita nəmərīnuyen ye tanīmtanə. Nuhyen əjir ramavən ikīn mīnə fam.

<sup>5</sup> Kīni ai, Kwaji Sipsip a rakapir nehe kandel yame kīmīvaan-ətərəkīn nəkwəkwə kīn, yame ror kīsīsər kīn, kīni nar mīragh e kamni kīmə ‘jerubim,’ yame ror kīsīsər kīn, rarar, mamni mīmə, “!Yuə-ru!” Məkneikīn, yīmīwaag-pən məm hos kīrik kapīg. Yermamə yame ramkwətə iran ramrəh skel kīrik kape nəkīrien nəvīgīnien. <sup>6</sup> Kīni yīmīnərig rīki yermamə kīrik rīsī-pən ye kwerkwan ye nar mīragh kuas e kamni kīmə ‘jerubim.’ Mamni-pən tukun mīmə, “!Yuvən! Kameighan kīn ik kīmə takor nīkumhə kīmi tanīmtanə. Tukmə kīsarakikīn mane ehuaə mhavəh nəvīgīnien rīkəskəh əmə.\* Mərig takpəh noriahyen nuknei nai mir e kamni kīmə ‘olif,’ mīne ‘grep.’”

<sup>7</sup> Kīni ai, Kwaji Sipsip a rəvīt-əpīr-pīr nehe kandel yame kīmīvaan-ətərəkīn nəkwəkwə kīn, yame ror kuas kīn, kīni nar mīragh e kamni kīmə ‘jerubim,’ yame ror kuas kīn, rarar, mamni mīmə, “!Yuə-ru!” <sup>8</sup> Yakwaag-pən məm hos kīrik kərato. Yermamə yame ramkwətə iran, nhagīn e Nīmḥəyen. Iriu kwən kīrik, nhagīn e Kwənḥaan kape Nīmḥəyen rīkwasīg kīn in mīravən. Kīrəvəh neihuəyen mə tukwəhapni narmamə kīn nao, mwhopni əriə kīn nīkumhə, uə kīn nar aparu mīnə, uə kīn nəmhəyen. Kīrəvəh nehuəyen məknakīn

---

\* **6:6:** Gris ramni mīmə, “Nīmri wit yame tukor bred kīn kape nīpig kīrikianə əmə, nīmriḥ rhaktə rəmhen kīn mane yame kamərok tuk wok kape nīpig kīrikianə, kīni raes yame tukən ye nīpig kīrikianə, nīpig rhaktə rəmhen kīn mane yame kamərok tuk wok kape nīpig kīrikianə.” Mərig nīpran e, tuksarakikīn mane ehuaə mhavəh nəvīgīnien rīkəskəh əmə.

rəmhen kın nıpar nımoptanə kirikianə, mirəpəh əmə nıpərin kisısər.

<sup>9</sup> Kını ai, Kwaji Sipsip a rəvıt-əpır-pır nehe kandel yame kımıvaan-ətərəkın nəkwəkwə kın, yame ror kirkırıp kın, məkneikın yakwaag-pən ye nəpəæg tebol apa ye Nımə Ehuə kape Kughen, məm narmamə yamə mine kımnhopni əriə tuk narer-tımtımien tuk nını-əravyen nəgkiarien kape Kughen. <sup>10</sup> Iriə kasokrən apomh mamhani-pən tuk Kughen mhamə, “Ik nakamarmaru ye narımnar m-fam. Ik nakəmərhakə; kını Ik nəfrakisien. ? Mərig, tuk nagheen mine kını Ik nakəkır narmamə ye tanımtanə, marpın tai nıtawmawə?” <sup>11</sup> Kamhani məknakın, Kughen rıvəhsi-pən neipən hawən kımı əriə m-fam, mını-pən tuk əriə mımə, “Takhawhın pi pom. Pıaumıə mınə mine kakə kapəmiə mınə tıksın kasor hanə kafak wok. Pəh kiserıaji tukhopni pıəpıə mın narmamə yamə mine kımıvəh nıhupın ırəriə.”

<sup>12</sup> Kını ai, Kwaji Sipsip a rəvıt-əpır-pır nehe kandel yame kımıvaan-ətərəkın nəkwəkwə kın, yame ror sikis kın, yakəm mig ehuə ramkiu. Mırh rıpıs rəpıgnap. Makuə rəwhao rəmhen kın nıtə.

<sup>13</sup> Kəmhou mınə kısəsaah-əsaah mıseıwıayı-pə ye nımoptanə, rəmhen kın nı† yame nımətag ehuə rameıtətəg kın, kwənkwan yame rapkəh rəsaah.

<sup>14</sup> Kını neai rırkək, rəmhen kın yame kımarpəvın-arpəvın fam təvheitə. Kını tukwas mınə mine tanə mınə kısəta ye kwənmhaan kapəriə mınə.

<sup>15</sup> Kını kın mınə kape tanımtanə, mine narmaru

---

**6:12:** Joel 2:31; Wok 2:20 † **6:13:** Jon ramni nai kırık kamni kımə ‘figtri.’ **6:14:** Aes 34:4

minə, mine namasur minə kape mobael minə, mine narmamə yamə mine kapəriə nautə rehuə, mine narmamə yamə mine kamhavəh nehuəyen, mine slef minə, mine narmamə apnapig minə, iriə m-fam khavən miserkwaig ye nəpəəg kapier ehuə, uə kasərer ətgin kapier minə ye nıkar tukwas minə. <sup>16</sup> Kini kisasək apomh-pən tuk tukwas minə mine kapier ehuə minə mhamə, “!Esaah! Məkwətə-tərəkın əmawə merkwaig kın əmawə ye nımri King e yame ramkwətə ye kafan jea, mine tuk niemhaa kape Kwaji Sipsip. <sup>17</sup> Meinai nıpig a ruauə yame Kughen mine Kwaji Sipsip tukravəhsi-ərhav-pə niemhaa kapəriu. ?Kini pa nhagin rirkun narer-huvəyen?”

## 7

*Kimirpen narmamə wan hundred foti fo taosen mə kape Kughen*

<sup>1</sup> Kini ai yakəm agelo kuas kasərer-pən ye nıkarın kuas kape tanımtanə, mamharaptərəkın nımətag kuas ye nıkarın kuas kape tanımtanə, mə nımətag kırık tukripəh nher-herien nımoptanə mine tahik mine naimınai. <sup>2</sup> Kimivəh-sipən nəsanınien kimi əriə tuk noriahyen nımoptanə mine tahik. Məkneikın yımnam agelo kırık risipirə. In ravəh nar kırık yame Kughen Mıragh ravəh mə tukror-pən nətətao kın ye kafan narmamə. Mokrən apomh kın agelo minə e kuas yamə mine kivrəhsi-pən nəsanınien kimi əriə mə taksoriah nımoptanə mine tahik, mımə, <sup>3</sup>“Hapəh pi pom. Kwasig ikın taksoriah tahik mine

---

**6:15:** Aes 2:10,19-22    **6:16:** Hos 10:8    **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2



naiminai mine tanimtanə, tuksərəhu-pən nətətao kape Kughen ye nupanai narmamə kafan minə.”

<sup>4</sup> Kini yimivəh nihupin ye narmamə yamə mine kərəhu-pən nətətao kape Kughen irəriə: Iriə m-fam wan handred foti fo taosen. Iriə kwənərəus minə kape Isrel.

<sup>5</sup> Ye kwənərəus kape Juda, kərəhu-pən nətətao kape Kughen ye narmamə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Ruben, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Gad, iriə twelef taosen.

<sup>6</sup> Ye kwənərəus kape Asere, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Naftali, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Manase, iriə twelef taosen.

<sup>7</sup> Ye kwənərəus kape Simeon, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Livae, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Isakara, iriə twelef taosen.

<sup>8</sup> Ye kwənərəus kape Sebulun, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Josef, iriə twelef taosen. Ye kwənərəus kape Benjamin, iriə twelef taosen.

*Kwhen yame kasarkaoh kin neipən hawən*

<sup>9</sup> Kini ai, yakwaag əkupən irak, məm kwhen ehuə kirik, to kipəh nəvheikin-famien. Khasi-pən ye kantri minə fam, mine ye kwənərəus minə fam, mine ye nəgkiarien minə fam. Tikiriə ror pişin pişin. Kasərer kupən ye jea kape King, mine Kwaji Sipsip. Misarkaoh min kin neipən hawən. Kamhavəh kwermi nəmir. <sup>10</sup> Misokrapomh mhani mhamə,

“Kughen kapətawə yame ramkwətə ye kafan jea mamarmaru, mine Kwaji Sipsip, iriu pisin əmə kravəh miragh ətawə.”

<sup>11</sup> Agelo minə fam kasərer rao rao kin jea kape King mine nəməhuə minə, mine nar miragh e kamni kimə ‘jerubim’ iriə kuas. Misənimkur kupən ye jea kape King, masəhuak kimi Kughen <sup>12</sup> mhamə,

“!Amen! Kapətawə Kughen In rhuvə pik, makhak pik.

Nirkunien kafan rehuə. Nagheen rehuə. Nəsaninien kafan rehuə.

Pəh kisəgnəgin In, mhasiai In, mhani vi vi In kape rerin.

Amen.”

<sup>13</sup> Məkneikin yamehuə kirik irəriə raiyoh-pə mimə, “?Narmamə minə e kasarkaoh kin neipən hawən, iriə ni-pa minə e? ?Khasi-pən hiə?”

<sup>14</sup> Mərig əmə yakmə, “Yemasur. Ik əmə nakirkun.”

Kini ramripin mini-pə mimə, “Narmamə minə e, kwəsəta ye nəmhəyen ehuə; misaikwas ye kapəriə neipən kin nitaw Kwaji Sipsip, ror neipən ramhawən. <sup>15</sup> Ror pən,

Iriə kasərer ye nimri Kughen, yame ramkwətə mamarmaru.

Masəhuak kimin ye nəkwai Nimə Kafan yenpig mine yeraan.

Kini King e yame ramkwətə-pən ye jea mamarmaru, In tukrhotikəm-kəmin əriə ye nipig m-fam.

<sup>16</sup> Iriə, sweiwei tukripəh nuh-minien əriə.

Tukhapəh nisakwəkwə-minien.

Rukweiha tukripəh min nhenien əriə.

Nəpan-əpanien kape mırh tukrıpəh mın nəsien əriə.

17 Meinai Kwaji Sipsip yame ramkwətə ye kwerkwan ye jea kape King, In tukrarha tuk əriə rəmhen kin yermamə yame ramarha tuk sipsip.

In tukramkir əriə mamvən ye nımri nu mıragh, kini Kughen tukrirai-ta fam nehe nımriə.”

## 8

*Nəhuakien in rəmhen kin sakrefaes yame kivaan əru, nehenap ramənah, mapien huvə, mamvən tuk Kughen*

<sup>1</sup> Mərig nıpig Kwaji Sipsip a rəvit-əpir-pir nehe kandel yame kimivaan-ətəəkın nəkwəkwə kin, yame ror seven kin, nəgkiarieren rirkək ye rao ye neai kape nıpig kwəkwə, rəmhen kin haf aoa. <sup>2</sup> Kini yakwaag-pən kin agelo yamə mine kasərer ye nımri Kughen, iriə seven, məm iriə kamharəh naiyuk. <sup>3</sup> Kini agelo mın kirik ramrəh besin kirik yame kimnor kin gol. Besin a, rukwar kin nar kirik yame ramənah, mapien huvə. Rirəh mivən marer kupən ye tebol ye nimə ehuə kape Kughen. Kivəhsi-pən narimnar ripsaah yame ror nəmiovin kimin mə tukrivəhsi-pən kimi Kughen, iriə nəhuakien kape narmamə kape Kughen mınə, mivaan apa ye tebol yame kimnor kin gol, yame ramərer kupən ye jea kape King. <sup>4</sup> Nəuwəh kape nəmiəv nar a, mine nəhuakien kape narmamə mınə kape Kughen, yame agelo

a rampik ye kwerm̄in, kashaktə mamhavən tuk Kughen. <sup>5</sup> Kini agelo a ramrəh besin a, mivəh nap ye tebol misiai-pən ye besin, mətəgətəg-pən ye tanimtanə. Məkneikin raroapig, karuəruə rark-womətei, nuvr̄ig-uvr̄igien rehuə, kini n̄imnimien ravən.

### *Naiyuk minə*

<sup>6</sup> Məkneikin agelo seven kwəsərer matuk tuk nherien naiyuk. <sup>7</sup> Kini yame rəkupən r̄imnher naiyuk. Məkneikin kamətəg-pən aes mine nap mine nitə ye tokrei tanə. R̄imuək məs n̄ipar tanə kirik, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru, kini muək məs naiminai n̄ipər̄in k̄irikianə, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru. Kini muək məs mənvhirik n̄ipər̄in k̄irikianə, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru.

<sup>8</sup> Kini agelo yame ror k̄iraru kin r̄imnher naiyuk, kini kərəhu-pən ye tame tahik nar kirik rəmhen kin tukwas ehuə yame ramuək. N̄ipar tahik k̄irikianə r̄imnor nitə kin, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru. <sup>9</sup> R̄imnoriah nar m̄iragh yamə mine kasarə ye tahik, n̄ipər̄in k̄irikianə, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru. Moriah m̄in rao minə ye tahik, n̄ipər̄in k̄irikianə, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru.

<sup>10</sup> Kini agelo yame ror k̄isisər kin r̄imnher naiyuk, məkneikin kəm̄hau ehuə kirik rier ta, mamuək rəmhen kin kwensia. Risi-faktə ye neai meiwaiyu məwhan muək-pən ye nu minə mine n̄imri nu minə n̄ipər̄in k̄irikianə, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru. <sup>11</sup> Kəm̄hau a kamni kimə 'Rəukəh P̄ik.' R̄imnor n̄ipar nu rəukəh, m̄ipəh m̄in n̄ipər̄in k̄iraru. Kini narmamə khapsaah yamə mine k̄imnhanim nu yame rəukəh, k̄imnhamhə.

<sup>12</sup> Kini agelo yame ror kuas kin rimnher naiyuk, nar kirik ruh mirh mine makuə mine kəmhau minə, mor nīpar mirh rīpīs, mīpəh min nīpərin kīraru kaoəsiə. Nīpar makuə rīpīs, mīpəh min nīpərin kīraru kaoəsiə. Nīpar kəmhau rīpīs, mīpəh min nīpərin kīraru kaoəsiə. Yeraan, rukweiha ramavən nīpərin kīraru, mīpəh min nīpərin kirikianə. Yenpīg, neai raməsiə nīpərin kīraru, mīpəh min nīpərin kirikianə.

<sup>13</sup> Məkneikin yimnarha-pən maməm kwəriə ramivə ye napuə, mokrapomh mimə, “!Awəh! !Awəh! !Awəh! Agelo kisisər min tukrher naiyuk, mirhor nahasien ramvən tuk narmamə ye tokrei tanə.”

## 9

<sup>1</sup> Kini agelo yame ror kīrkirīp kin rher naiyuk, məkneikin yakəm kəmhau rīsī-faktə ye neai meiwaiyu-pə ye tokrei tanə. Kimivəhsi-pən ki kirik kimin tuk nəhitəyen ye nəkwai nimir ehua yame reiwaiyu pīk. <sup>2</sup> Nīpīg rimnəhitə ye nəpəəg a, nehenap ramənah rəmhen kin nehenap kape nap ehua. Nehenap yame ramsi-pən tuk nəkwai nimir ruvrīg əpīs mirh mine napuə. <sup>3</sup> Kini nar miragh khapsaah kisəmhen kin kəviraiyuk khasi-pən ye nehenap a, miseiwaiyu-pə. Kivəhsi-pən nəsaninien kimi əriə mə tukshai narmamə kin nīpikovriə, raməmhə pīk. <sup>4</sup> Kini-pən tuk əriə kimə tukhapəh nisoriahyen mənvhirik mine naiminai mine nəsimien. Mərig tüksoriah əmə narmamə yamə mine nətətao kape Kughen rīrkək ye nupanairiə. <sup>5</sup> Kini kivəhsi-pən nəsaninien

kimi əriə mə tuksəs narmamə masor nəmhəyen kimi əriə tuk makuə kirkirip. Mərig tukhapəh nishopniyen narmamə. Kini nəmhəyen yame iriə tuksərig rahah kin, in rapita pik yame wərawk\* ramhai əjir. <sup>6</sup> Ye nipiğ minə a, narmamə tuksarkut mə tukhamhə miseinein. Misorkeikei pik mə tukhamhə, mərig to khapəh nhamhəyen.

<sup>7</sup> Yimnəm kəvraiyyuk eihuə minə a kisəmhen kin hos yamə mine kimisərer matuk tuk narowaginien. Iriə kimisəvəvhao kin nar kirik rəmhen kin kəvəvhao kape king yame kamor kin gol. Kini nimiria rəmhen kin nimir yermamə.

<sup>8</sup> Nikwəneriə rəpomh rəmhen kin nikwəne piraovın, kini kweruriə resrə rəmhen kin kweru laeon. <sup>9</sup> Kimivitəəkkin nimagiriə kin aean. Nipiğ khaivə, təməməriə rarkərik rəmhen kin hos khapsaah yamə mine kamhavi kat mamhavən ye narowaginien.

<sup>10</sup> Nipikovriə raməs əjir raməmhə rapita pik yame wərawk ramhai əjir. Iriə kamhavəh nəsaninien ye nipikovriə kape makuə kirkirip tuk norien nəmhəyen kimi narmamə.

<sup>11</sup> Kapəriə yamehuə in yermaru kape nəkwai nimir ehuə yame rewaiyu pik. Ye nəgkiarien kape nəmə Isrel ramni mə nhagin e Abadon. Ye nəgkiarien kape nəmə Gris ramni mə nhagin e Apolion.†

<sup>12</sup> !Awəh! Nahasien kupən rınor infamien. Mərig, nahasien kiraru apaikin tukpirauə.

<sup>13</sup> Məkneikin agelo yame ror sikis kin ramher naiyyuk. Kini yakərig riki yermamə risi-pən apa

---

\* **9:5:** Gris rapəh niniyen “wərawk” mərig ramni “skopion.” Nipikoın raməs əjir, raməmhə pik. † **9:11:** Apolion, nıpran e ramni mə, “Yakamoriah.”

yerki kapən apət tebol yame kimnor kın gol, yame ramərer kupən ye nımri Kughen. <sup>14</sup> Rini-pən tuk agelo a yame ramor sikis kın, yame ramrəh naiyuk, mımə, “Risin-ta agelo kuas yamə mine kimirkwəji əriə apa ye nu eihuə a Yufretes.” <sup>15</sup> Ror məkneikin ririsin-ta agelo kuas a yamə mine kərəhu əriə apaikin mə tuksərer matuk tuk aoa atuaturuk e, mine nıpig atuaturuk e, mine makuə atuaturuk e, mine newk atuaturuk e yame tukirisin əriə kamhavən mishopni narmamə ye tokrei tanə, nıpərin kirikianə, mhapəh mın nıpərin kiraru.

<sup>16</sup> Kini yımivəh nıhupın ye mobael mınə kapəriə, yamə mine kisaiyu ye hos, kini iriə fam tu hundred milian. <sup>17</sup> Kini yakəmrərhav mın maməm mın narmamə kasaiyu ye hos məkneikin: Kimiviterəkin nımagiriə kın aean yame rəwhao rəmhen kın nap, kini ror blu rəmhen kın napuə apig, kini rəokrə rəmhen kın nımar nai yame rimhiak-imhiak. Kini kapən kapə hos mınə a rəmhen kın kapən kapə laeon. Nap, mine nehenap, mine təpis krhisi-pən ye nəkwairiə.

<sup>18</sup> Nahasien misir e - nap, mine nehenap mine təpis - krhisi-pən ye nəkwairiə mrhopni nıpər narmamə ye tanımtanə, mıpəh mın nıpərin kiraru.

<sup>19</sup> Kini nəsaninien kape hos mınə e, ramsi-pən ye nəkwairiə mine nıpikovriə. Nıpikovriə rəmhen kın kapən kapə snek yame raməkwopah.

<sup>20</sup> Mərig narmamə yamə mine nahasien misir e kirhipəh nırhopniyen əriə, khapəh nisararien ye nərigien kapəriə. Mhapəh nisəpəhyen nəhuakien kimi yarmhə mınə mine nanmi kughen eikuə yamə mine kamivhirəkin kın gol, uə silva uə bras, uə kapier, uə nai. Narımnar mınə a kisəru,

nimririə rīpīs, nīprairiə rəpou. <sup>21</sup> Kini narmamə minə a khapəh nīsararien ye nəriɡien kapəriə tuk nhopniyen narmamə mine norien nahawk, mine norien kleva, mine nor-apnapigien nar, mine nəkrəhyen.

## 10

### *Agelo yame ravəh nəkwəkwə kəskəh*

<sup>1</sup> Kini ai yakəm agelo min kirik, nagheen rehuə, ramsi-pən ye neai. Ramvən ye napuə rəmhen kin mə kafan neipən. Kini mərai-mərai rarkurao ye kapən kapə. Kini in rəkhak maməsiə rəmhen kin mīrh. Kini nihun mir kwəmhen kin səpaag ehua mir yamə mir kirauək. <sup>2</sup> Kini in ravəh nəkwəkwə kəskəh ye kwermīn matuk yame kimnəvi. In rərip nihun matuk ye tahik, mərip nihun mawor ye nīmoptanə. <sup>3</sup> Kini mokrən apomh. Rikin rəmhen kin riki laeon. In rokrən apomh, karuəruə rhorpīn m-seven. <sup>4</sup> Karuəruə rhorpīn m-seven, yakmə jakrai-pən ye nəkwəkwə a, mərig yakərig riki yer-mamə kirik rīsi-faktə ye neai mīmə, “Erkwaig kin nəɡkiarīen e yame karuəruə ramni, mīpəh nīrai-pən-ien ye nəkwəkwə.”

<sup>5</sup> Kini ai agelo a yame yīmnəm kupən ramərer-pən ye tahik mine nīmoptanə mivəhsi-haktə kwermīn matuk ye neai, <sup>6</sup> mivəh kwəsu ye nhag yarə rerin, yame rīmnor neai mine nīmoptanə mine tahik mine narimnar fam. Kini mīmə, “Kughen tukripəh niwhin-minien. <sup>7</sup> Mərig nīpīg agelo yame ror seven kin tukrher naiyuk, kini nəriɡ-məniwəniēn kape Kughen tukruə mor nəfrakisien kin ai taktəkun. In tukritərhav rəmhen əmə kin



yame rîmini ta kupən kimi kafan yorwok minə, iriə a kafan profet minə.”

<sup>8</sup> Kini ai yakərig riki yermamə kirik ramsi-pən ye neai mîmə, “Yuvən, mirəh nəkwəkwə yame kîmnəvi ye kwermi agelo matuk yame ramərer-pən ye tahik mine nimoptanə.”

<sup>9</sup> Məkneikin, yîmavən maiyoh agelo mə tukrivəhsi-pə nəkwəkwə kəskəh a kimi yo. Kini rîmə, “Vəh mən. Nar a tukroriah tîpîm. Mərig tukmə nakən, mərig rheikən rəmhen kîn sukapak.”

<sup>10</sup> Məkneikin yîmavən mîvəh nəkwəkwə kəskəh ai ye kwermi agelo, mən, mərig rheikən rəmhen kîn sukapak. Yîmnən, mətgai, roriah tîpîk. <sup>11</sup> Kini kîni-pə tuk yo kîmə, “Ik takaməkeikei mîni-ərhav narîmnar minə e yamə tukritərhav-pə tuk nəmə tanə pîsin pîsin minə, mine yermarū minə, mine narmamə yamə mine tikiriə ror pîsin pîsin, mine narmamə yamə mine nəgkiarien kapəriə ror pîsin pîsin.”

## 11

### *Yemə mir yame kîmawarer tuk Yesu*

<sup>1</sup> Kini ai kîvəhsi-pə nîpər nuwig kîrik kimi yo, kîni kîmə, “Yuvən, mîvəh napomhien kape Nîmə kape Kughen mine tebol. Məvheikin mîn narmamə yamə mine kasəhuak aikin. <sup>2</sup> Mərig takpəh nîvəhyen napomhien kape kwənmhaan e iruə, meinai kwənmhaan a kîvəhsi-pən kimi nəmə iruə. Iriə tuksəviəsis-əviəsis Taon Rhakə mhavən mhavəh makuə foti tu. <sup>3</sup> Kini yakvəhsi-pən nəsanînien kimi kafak yermamə mir yamə mir e kawarer-ərhav tuk yo. Tukravəhsi-pən neipən has

yame ror nīmtət mə iriu kwərig rahah, mawərer-ərhav tuk nīni-ərhavyen kafak nəgkiarien kape makuə foti tu.”\* 4 Iriu e, nuknei nai mir e olif, mīne nar mir e kamərahū-pən laet irəriu yame kawarer kupən kīn Yermaru kape tanīmtanə.† 5 Kīni tukmə yermamə kīrik rīmə tukroriah əriu, nap tukrīsī-pən ye nəkwairiu, məs in məkwəru. Tukwhopni-hopni fam narmamə yamə mīne khamə tukso-riah əriu. 6 Kīni kwərə mir e, tukmə kīrani-ərhav nəgkiarien kape Kughen, marivəh nəsaninien tuk nətapīgien kīn napuə mə nəhig tukrīpəh nīpien. Mīrarkun nukreikīnien nīmri nu ruə nītə, kīni mīrarkun nuhyen narmamə ye tanīmtanə kīn naha nhagin nahasien yame kaworkeikei mə tukawor.

7 Kīni tukrani-ərhav fam nəgkiarien kapəriu, məkneikīn, nar mīragh yame ramarə ye nəkwai nīmīr ehūə yame reiwaiyu pīk tukrhaktə muh əriu, mapita əriu mhopni əriu. 8 Nīprairiu tukraməmīr ye swatuk ye taon ehūə e kīmnəsīk-pən Yermaru kapəriu ye nai kamarkwao kīn. Ikīn aikīn a, kamni nəgkiarien ukreikīn kīrik kīmə nhagin e Sodom, uə Ijip. 9 Kīni narmamə yamə mīne tikiriə ror pīsīn pīsīn, mīne kwənərəus pīsīn pīsīn mīnə, mīne narmamə yamə mīne kamhāni nəgkiarien pīsīn pīsīn, mīne narmamə ye kantri mīnə fam tukhauə mīsarha əterik ye nīprairiu, mhəpəh nīseighanien kīn mə tuknīm əriu mhavəh nīpīg piəpiə kīsīsər mīne nīpərin. 10 Narmamə ye tanīmtanə tuksagien, masor lafet, mhavəhsi-pən

---

\* **11:3:** uə tuk nīpīg wan taosen tu handred sikisti. † **11:4:** Ēmru narmamə mir e “olif” mīne “nar kamərahū-pən laet iran” ye Sek 4:3, 11-14.

narimnar kimi əriə minə, misagien meinai profet mir e yame kimiwor pik nahasion kimi əriə kwəramhə. <sup>11</sup> Kini nipig piəpiə kisisər mine nipərin ruə mivən, Kughen rivəhsi-pən min neihagien kimi əriu, kawarer. Narmamə m-fam yamə mine kasəm əriu, kisakur pik. <sup>12</sup> Məkneikin iriu kawərig riki yermamə kirik risi-pən ye neai mamni mimə, “Warer mirauə.” Napuə rivəh əriu mivən ye rao ye neai. Kini tikmir minə kapəriu kisərer əmə misarha əterik irəriu.

<sup>13</sup> Kini ye nipig atuaturuk a, nimnimien ehuə kirik ramavən moriah nipər kwənmhaan kirikianə ye taon a, mipəh min nipərin naen. Nimnimien rimnhopni narmamə m-fam seven taosen. Kini narmamə m-fam yamə mine khapəh nhamhəyen kimnhagin pik, mhani nəfrakisien mə Kughen ye rao ye neai, In ravəh neihuəyen.

<sup>14</sup> !Aweh! Nahasion ehuə yame ror kiraru kin nor infamien ai. Mərig nahasion yame ror kisisər kin, pəh nien mə tuktu, ruə.

*Agelo yame ror seven kin ramher naiyuk*

<sup>15</sup> Kini ai, agelo yame ror seven ken rher naiyuk, məkneikin riki narmamə risi-pən ye neai, misokrapomh mhamə,

“Kapətawə Yermaru, mine kafan Kristo, iriu kawarmaru ye tanimtanə.

Narmaruyen kapəriu tukramarə rerin.”

<sup>16</sup> Kini namehuə minə, iriə m-fam twenti fo, kasəkwətə ye jea kapəriə ye nimri Kughen. Misiwaiyu misənimkur, masəhuak kimi Kughen,

<sup>17</sup> mhamə,

“Yakhani vi vi ik, Yermaru Kughen,

meinai Ik nīmivəh kafam nəsaninien ehuə  
mīrikakun mamarmaru.

Nagheem rehuə pik.

Ik nīmnarə rerin, mamarə mīn ai taktəkun.

18 Niemhaa rhai narmamə ye kantri mīnə; mərīg  
niemhaa ehuə kape Kughen tukruə.

Nīpig a ruauə yame Ik takəkir narmamə yamə  
mīne kwənhəmhə, mīvəhsi-pən nərok kimi  
kafam yorwok mīnə, iriə e kafam profet  
mīnə, mīne narmamə kafam mīnə, mīne  
narmamə apnapīg mīnə mīne namehuə  
yamə mīne kamhasiai nhagim.

Kini nīpig a ruauə yame Ik takoriah narmamə  
yamə mīne kasoriah tanimtanə.”

19 Məkneikin kīmnəhitə ye Nīmə kape Kughen  
apa ye neai, kini kəm Bokis yame ramor nīmtətien  
ye Nīrpenien kape Kughen ramkwətə imə.  
Məkneikin ramaroapīg, nuvrīg-uvrīgien ramavən,  
kini karuəruə ramərkwəmətēi, kini nīmnimien  
ramavən, kini aes raməsaah-pə.

## 12

### *Piraovīn mīne nar mīragh rəmhen kīn algita*

1 Kini nīmtətien ehuə kīrik rīmasi-pən ye  
neai, mor nar vi kīrik irak yakakur. Piraovīn  
kīrik ramvən ye mīrh rəmhen mə kafan  
neipən. Mamkwətə mārīp-pən nīhun ye makuə.  
Məvhəvhao kīn kəmhau twelef. 2 Mamasək pik  
mamərīg nəmhəyen meinai rīnor tīpīn, kini  
natukreimək. 3 Kini yīmnəm nīmtətien pīsīn  
kīrik rīmasi-pən mīn ye neai. In e nar mīragh  
rəmhen kīn algita ehuə. In rəwhao; kapən kapə  
rīsīp iriə seven. Kapən apət ten. Məvhəvhao kīn

kəvəvhao kape King, seven. <sup>4</sup> Nipikovin ramuh-ita kəmhau minə ye neai. Mipiki-əhu nipərin kirikianə kisəsaah miseiwaiyu-pə ye tokrei tanə, mipəh min nipərin kiraru.\* Məkneikin, algita a ruə marer ye nimir pian a yame natukreimək. Tukmə tini rarha, rətgai.† <sup>5</sup> Pian a rirəh tini yerman, yame In tukrarmaru ye kantri minə fam. In rirəh kwətavhə yame kimnor kin aean, [ramhajoun mə nagheen rehuə]. Mərig Kughen rimivi-ta kwajikovə en tuk algita, miwəhsi-haktə In ruvən ye neai məkwətə ye jea kafan mamarmaru. <sup>6</sup> Mərig pian a rimnap mivən apa ye tipəvsik. Kughen rimnapnəpeinə ta ye kwənmhaan a mə tukramarə ikin. Tukamarha tukun keriaji nipig wan taosen tu hundred sikisti.‡

<sup>7</sup> Kini narowaginien kirik apa ye rao ye neai. Mikael mine kafan agelo minə kimnhauh algita mine kafan agelo minə. Kini algita minə kafan agelo minə kimnhauh min əriə. <sup>8</sup> Mərig algita, nagheen rapəh nəmhenien. Mikael mine kafan minə kisəpita əriə, misher yerhav kin əriə ye rao ye neai. <sup>9</sup> Kimnharəh algita ehua a, misarakikin-əhu ye tokrei tanə. In a in snek kupən, kamni kimə Setan uə Yarhmə. In ramkir oror narmamə m-fam ye tanimtanə. Kimnarakikin-əhu in, iriə kafan agelo minə fam.

---

\* **12:4:** Tukmə ror nipran e ramni mə Setan rivi-ta agelo tiksin ye rao ye neai, kisəsaah, miseiwaiyu pən ye tokrei tanə. Əmru nəgkiarien kirik ramvən kimi Setan ye Ezik 28:11-19 mine Aes 14:12-15. † **12:4:** Tukmə ror pian a Meri, mamə kape Yesu; kini Setan in algita. Tukmə Yesu rarha, kini Setan tukroriah. **12:4:** Mat 2:13-14 ‡ **12:6:** uə makuə 42, uə newk kisisar mine makuə sikis. **12:7:** Dan 10:13,21; 12:1 **12:9:** Jen 3:1 **12:9:** Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

10 Kini yakərig riki yermamə kirik risi-pən ye neai mokrapomh mimə,  
 “Taktəkun ai, Kughen kapətawə rimivəh miragh ətawə.

Taktəkun ai Kughen ramhajoun mə in Yermaru, nagheen rehuə.

Kini taktəkun ai, Kristo kafan ramhajoun mə in ravəh min nəsaninien mine nehuəyen ye narimnar m-fam.

Ror məkneikin mə taktəkun ai, kinarakikin-əhu Setan ye nimri Kughen.

Setan e in e raməkər-əkər pən piutawə minə kimi Kughen yenpig mine yeraan.

11 Mərig piutawə minə kimnhauh in misapita ye nəsaninien kape nitaw Kwaji Sipsip mine nini-ərhavyen nəgkarien kape Kughen.

Misapita min in meinai tukhopni pawk əriə, rikiriə rapəh nəsikien nimraghien kapəriə.

12 Kimiə yamə mine nakasarə ye rao ye neai, sagien meinai kimnarakikin-ərhav algita.

Mərig, !Awəh! Nahasien tukruə ye nimoptanə mine tahik, meinai Setan rimneiwayu-pən tuk əriu.

Niemhaa ramhai pik in, meinai in rirkun mə ipakə əmə rineriaji kafan nipig.”

13 Algita rəm mə kimnarakikin-əhu ye tokrei tanə, rarar, mirpəhu piraovin yame rimirəh tini yerman. 14 Mərig kiwəhsi-pən kwermi kwəriə kimi pian a, tukrirəh, mivə mivən apa ye kwənmhan Kughen rimnapnəpeinə iran apa ye tıpəvsik. § Ikin aikin a, tukrap tuk snek, tukamarha huvə tukun

---

§ 12:14: Meri rikir Yesu kiravən apa Ijip kape newk kisisər. Əmru Mat 2:13-18

kape nīpig wan taosen tu handred sikisti.\* <sup>15</sup> Mərig snek a rīmīruə kīn nu rəmhen kīn yapiwən ehuə kīrik mə narh tukrīrəh pian a mamvən. <sup>16</sup> Mərig nīmoptanə rīmnasitu ye pian a məkwaag mətgai nu ehuə yame algita rīmīruə kīn. <sup>17</sup> Kīni niemha rhai pīk algita tuk pian a. Marar mīvən mə tukhauh mīn kafan mīnə kwənərəus. In e nar-mamə yamə mīne kasor nəkwai Kughen masərer tīmīm tuk nīni-ərhaveyən Yesu. <sup>18</sup> Algita a rīmavən marer apa ye nīpakīr apa ye tahik.

## 13

### *Nar mīragh yame rīmrateih haktə tahik*

<sup>1</sup> Kīni yīmnam nar mīragh ehuə kīrik rīmrateih haktə tahik. Kapan əpat ten. Kīni rīmnuakrai-pən kəvəvhao kape kīng ye kapan əpat mīnə. Kapan kapə rīsīp iriə seven, kīni kīrai-pən nəgkiarien kīrikianə kīrikianə irəriə yame ramni hah Kughen. <sup>2</sup> Nar mīragh a yīmnam rəmhen kīn pusi ehuə kamni kīmə leped. Mərig nihun mīnə kīsəmhen kīn nar mīragh kīrik kamni kīmə bea. Kīni nəpəəg nəkwan rəmhen kīn laeon. Algita rīvəhsi-pən nəsanīnien mīne narmaruyen mīne nehuəyən kafan kīmi nar mīragh a. <sup>3</sup> Kīmnhoteih kapən kapə nar mīragh e kīrik, kīmə tikrīmħə; mərig rīpəh, mīmragh mīn. Kīmnhoteih pawk kapən kapə, rīpəh nīmħəyən, narmamə m-fam ye tanīmītanə kīsakur, mhakwasīg kīn. <sup>4</sup> Masarar masəgnəgīn mīn algita meinai in rīmīvəhsi-pən neihuəyən kīmi

---

\* **12:14:** Gris ramni mə “kamarh tukun tuk nīpig kīrikianə, mīne nīpig kīraru, mīne nīpərin,” mərig nīpran e ramni mə, “newk kīsīsə r mīne makuə sikis” uə “nīpig wan taosen tu handred sikisti.”

nar mīragh a. Masəgnəgīn nar mīragh a mīsaiyoh mhamə, “?Pa rəmhen kīn nar mīragh a? Rīrkək. ? Kīni pa rīrkun nuhyen? Rīrkək.”

<sup>5</sup> Kīmneighan kīn nar mīragh a mə in tukrəgkiar ausit mīni-hah Kughen. Kīmneighan kīn neihuəyen kīmin mə in rīrkun norien naha nhagin yame in rorkeikei kape makuə foti tu.\* <sup>6</sup> Kīni in rīmīni nəgkiarien hah rīpsaah ye Kughen, mīne nhagin, mīne imei Kughen, in e, narmamə yamə mīne kasarə ye rao ye neai. <sup>7</sup> Kīmivəhsi-pən mīn nəsanīnien kīmin mə tukrarowagin iriə narmamə kape Kughen mīnə, mapita əriə. Kīni kīvəhsi-pən nehuəyen kīmin tuk narmaruyen ye narmamə ye kwənərəus mīnə fam, mīne narmamə yamə mīne tikiriə ror pīsīn pīsīn, mīne yamə mīne kamhani nəgkiarien pīsīn pīsīn, mīne kantri mīnə fam. <sup>8</sup> Narmamə mīnə fam ye tokrei tanə tuksəhuak kīmi narmīragh a. Mərig narmamə tiksīn tukhapəh nisəhuakien kīmin, iriə e yamə mīne kwərai-pən ta nhagriə ye Nəkwəkwə kape Nīmraghien kwasig ikīn Kughen rīpior narīmnar fam. Nəkwəkwə a kape Kwaji Sipsip yame kīmnhopni.

<sup>9</sup> Yermamə yame nīmətīrgīn rarə in tukraməkeikei mətərig huvə kīn.

<sup>10</sup> Tukmə kīmə tukvəhsi-pən yermamə kīrik ye kalabus, pəh ruvən.

Tukmə kīmə tukhapni yermamə kīrik kīn nau, pəh khapni kīn nau.

---

\* **13:5:** Makuə 42 rəmhen kīn nīpig wan taosen tu handred sikisti, uə newk kīsīsīr, makuə sikis. Emru Rev 11:2, 3, mīne 12:6. **13:6:** Dan 8:10-11 **13:6:** Efes 2:6



Nəgkiarien e nıpran ramni mə narmamə kape Kughen mınə tukasəkeikei misərer tim tim tuk nhatətəyen iran.

*Nar mıragh yame rımnateih haktə nımoptanə*

<sup>11</sup> Kini yımnəm mın nar mıragh kırık rımnateih haktə nımoptanə mhaktə. Kapan əpat kırıru rəmhen kın kwaji sipsip kırık. Mərig rəgkiar, rıkin rəmhen kın algita kırık. <sup>12</sup> In ramor atuə kın kape nar mıragh kupən e yame kapən kapə seven, mivəh fam nehuəyen kafan. Kini maməkeikei kimi narmamə m-fam ye tanımtanə mə iriə tuksəhuak kimi nar mıragh kupən yame kımnhoteih kapən kapə kini ruahuvə mın. <sup>13</sup> Kini nar mıragh e kapan əpat kırıru rımnor nımtətien ehuə pısın pısın. Marə mor mın nap rısi-pən ye neai mamuə ye tokrei tanə ye nımrı narmamə. <sup>14</sup> Kughen rımnneighan-pən kın nəsanınien kimi nar mıragh e yame kapan əpat kırıru mımə in rırkun norien nımtətien ye nıpıg ramərer iriu nar mıragh yame kapan kapə seven. In rameikuə ye narmamə ye tokrei tanə kın nımtətien yamə mıne in ramor. Kini mını-pən tuk əriə mə tukasəkeikei misərai kapiar mhasıgəvın nanmı nar mıragh a kımnhoteih kapan kapə kini ruahuvə mın, mhasiai in. <sup>15</sup> Kini Kughen rımnneighan-pən kın nəsanınien kimi nar mıragh yame kapan əpat kırıru, mə tukreihagh-pən ye kapiar yame rısigovın nanmı nar mıragh e kapan kapə seven, mə tukrəgkiar, mamni mə tukhopni narmamə yamə mıne khapəh nhasiayen in. <sup>16</sup> Kini in raməkeikei kimi narmamə m-fam əgkəp - nəmehuə mınə, mıne narmamə apnapıg mınə, mıne

narmamə kapəriə nautə rehuə, mine narmamə yamə mine kapəriə nar kirik rirkək, mine slef minə, mine narmamə pəh nien mə slef minə, mə tukhavəh nətətao kafan ye kwermiriə matuk uə nupanairiə. <sup>17</sup> Mərig narmamə yamə mine khapəh nhavəhyen nətətao a, kaseinein nivəhyen nimri nar kirik, mine norien salem kin nar kirik. Nətətao e, in nhag narmiragh e yame kapan kapə seven, uə namba yame ramor nimtətien ye nhagin. <sup>18</sup> Ror məkneikin mə kimiə takasəkeikei mhavəh nirkunien. Tukmə nirkunien kafam rəmhen, nakirkun niniyen nipran. Namba e in 666. In ramor nimtət ye yermamə.

## 14

*Kwaji sipsip mine narmamə wan hundred foti fo taosen*

<sup>1</sup> Kini ai, yakarha-pən məm Kwaji Sipsip ramərer apa ye tokrei tukwas a Saeon. Kini narmamə wan hundred foti fo taosen kasərer iriə min. Kini kimirai-pən nhag Kwaji Sipsip mine Rimni ye nupanairiə. <sup>2</sup> Kini yakərig nəgkiarien kirik risi-pən ye neai. Rikin rehuə rəmhen kin tahik ehuə kirik yame ramuh nəpəəg kwənharuəruə uə məmhen min ye karuəruə yame ramarkwəmətei. Kini mamhen min kin narmamə khapsaah kamhauh gita.\* <sup>3</sup> Kini iriə kasəni nipe vi kirik apa kupən ye jea kape King mine nar miragh kuas a kamni kimə 'jerubim' mine namehuə minə. Narmamə apnapig kaseinein nipe a. Narmamə wan hundred foti fo taosen

---

\* **14:2:** Nəgkiarien kape nəmə Gris rapəh niniyen 'gita,' mamni əmə 'hap.' In nar kirik kamuh tuk nəniyen nipe, rəmhen kin gita.

əmə yamə minə e Kughen rimmərok nimirghien kapəriə muəpik-ta əriə ye tanimtanə, iriə kharkun nənien nipe e. <sup>4</sup> Narmamə minə e iriə e, yamə mine kimisarha huvə tuk kapəriə nimirghien, mə nəmkimik rirkək irəriə. Iriə khapəh nhakirien piraovin. Iriə nəmə vi minə. Mamhakwasig kin Kwaji Sipsip e, mhavən ikin pukaa ramvən ikin. Kughen rinərok-ta nimirghien kape narmamə minə a. Iriə kape Kughen əmə mine Kwaji Sipsip e. Iriə kisəmhen kin nəviginien yame kimnəhuak vi əmə kin nəsimien, yame kivəhsi-pən kimi Kughen mine Kwaji Sipsip. <sup>5</sup> Iriə khapəh niseikuəyen nipig kirik. Kini nar kəkəh kirik rirkək mə tukror əriə kasəmkimik ye nimir Kughen.

### *Agelo misir kisəsər*

<sup>6</sup> Kini ai yakəm min agelo kirik ramivə yerpərig ye nimago-ago. In ramni-ərhav nəvsaoyen huvə yame rimmərə rerin, infamien rirkək kimi narmamə ye tokrei tanə, ye kantri minə fam, minə kwənərəus minə fam, minə narmamə yamə mine kamhani nəgkiarien pisin pisin, mine narmamə yamə mine tikiriə ror pisin pisin. <sup>7</sup> In rokrapomh mamni mimə, “Hagin kin Kughen mhasiai In. Kini mhani nəfrakisien ye kafan neihuəyen. Meinai in a nipig atuatur kafan ruauə tuk nəkirien nimirghien kape narmamə. Səgnəgin In. In rimmor rao ye neai, mine nimoptanə, mine tahik, mine nimir nu minə.”

<sup>8</sup> Kini agelo min kirik yame ror kiraru kin raməri-pən mamni mimə, “!Babilon rimmamir! !Babilon rimmamir! !Babilon Ehuə Nagheen Rehuə

rimamir, meiwaiyu! In rəmhen kin piraovin kape swatuk yame ravi-pə narmamə ye kantri minə fam khauə mamhanim waen iriə min. Mərig waen nin, in a nīrpəhuyen nətəwaoyen. Maməkeikei kimi narmamə mə tuksor norien has iriə min. Kini nīpig kamhanim waen a, iriə kamhavi-pə niemhaa kape Kughen tuk əriə.”

<sup>9</sup> Kini agelo min kirik yame ror kisisər kin ramkwasig kin əriu. Mokrən apomh mamni mimə, “Narmamə yamə mine kasəhuak kimi nar miragh yame kapən kapə iriə seven, mine nanmi nar yame kimnor kisigovin kin, kini mhawəh nətətao kafan ye nupanairiə uə kwermiriə, <sup>10</sup> iriə tukasəkeikei mhanim waen ni piraovin e, in e niemhaa kape Kughen. Waen e kīpəh nəkwər-əkwəriən kin nu. Tuksərig nəmheyen ye nap mine kwənkwiwə yamə mir kawəkwəru əriə ye nīmri agelo rhakə minə mine Kwaji Sipsip. <sup>11</sup> Kini nəuwəh kape nap yame raməs əriə mor nəmheyen kimi əriə, in ramənah nīpig minə fam, infamien rirkək. Narmamə yamə mine kasəhuak kimi nar miragh yame kapən kapə seven mine nanmi nar yame kimnor kisigovin in kin, mhawəh nətətao kafan, iriə tukhapəh nisapisien yenpig mine yeraan.” <sup>12</sup> Nəgkiariən e nīpran ramni mə narmamə kape Kughen yamə mine kasor nəkwən tukasəkeikei misərər tim tim əmə tuk nhatətəyən iran.

<sup>13</sup> Kini yimnərig min riki yermamə kirik risipən apa ye neai mimə, “Takrai-pən nəgkiariən e ye nəkwəkwə, “Taktəkun ai, mamvən, narmamə kape Yermaru, to khamhə pawk, mərig tuksarə ye nihuvəyən əfrakis.’ ”

Kini Nanmin kape Kughen rimə, “! Nəfrəh! Iriə tuksapis ye nəmnhawkien kapəriə, meinai tukhavəh kwənkwai wok kapəriə.”

*Agelo rampik ta narmamə ye tanimtanə*

<sup>14</sup> Kini ai yimnarha-pən məm napuə hawən kirik, məm yermamə kirik ramkwətə-pən ye napuə. Kwən a in rəmhen kin Ji Yermamə. In rəvəvhao kin kəvəvhao kape King, yame kinnor kin gol. Mamrəh nau iko kirik. <sup>15</sup> Kini yimnəm min agelo kirik risi-pən apa ye Nimə kape Kughen muə, kini mokrən apomh kin yermamə a ramkwətə-pən ye nimar-mar napuə, mimə, “Rəh kafam nau iko mivən marpai. Meinai nipig kape narhakinien nəviginien ruauə, kini nəsimien ye tanimtanə ruəmruə.” <sup>16</sup> Kini yimnəm yermamə yame ramkwətə-pən ye nimar-mar napuə rimowhan nao iko kafan muə ye tokrei tanə, mipik narmamə m-fam rəmhen kin yame nəsimien yame ruəmruə tuk nivəhyen.

<sup>17</sup> Kini agelo kirik min rimatərhav-pə ye Nimə kape Kughen apa ye rao ye neai, mamrəh min nao iko. <sup>18</sup> Agelo min kirik yame ramarha tuk nap ye tebol, risi-pən ye tebol muə, kini mokrən kin agelo yame ravəh nao iko mimə, “Narmamə ye tanimtanə kisəmhen kin kwənkwai grep yame ruəmhiak. Vəh kafam nao iko mipik əriə.” <sup>19-20</sup> Məkneikin, agelo e rimowhan kafan nao iko, mivən ye tanimtanə, kini mipik-ta narmamə yamə mine kisəmhen kin kwənkwai grep yame rimhiak. Kini marakikin əriə apa iruə ye taon, apa ye kwənmhaan ehuə yame kaməviəsis kwənkwai grep ikin, mə nehen tukraiye. Ikin

aikin a, Kughen ramor niemhaa kimi narmamə mivəhsi-pən narpinien kimi əriə. Tukəviəsīs əriə, nitawriə tukraiyu aikin, rəmhen kin nu ehua kirik yame napomhien kafan rəmhen kin tri handred kilometa, kini rəmnim pik. Tukmə hos kirik rəviəfugin, reriəji nipəghigin.

## 15

### *Narmamə kape Kughen kasəgnəgin In*

<sup>1</sup> Kini yakarha-pən ye rao ye neai məm nımtətien kirik, yakakur. Agelo seven kamhavəh narpinien, iriə seven, mamhauə. Narpinien minə e, iriə kasor niemhaa kape Kughen tukror piəpiə, infamien iran. <sup>2</sup> Məkneikin, yımnəm nar kirik rəmhen kin tahik, mərig kinnor kin glas, nap ramuək iran. Narmamə tiksın kasərer ye nıkar-kar tahik a. Iriə e yamə mine kimisarowagin misapita nar miragh a kapən kapə seven mine nanmi nar yame kinnor kisigovin kin, mine namba yame ramor nımtət ye nhagin. Kughen rimivəhsi-pən gita\* minə kimi əriə, <sup>3</sup> kamhauh, masəni nıpe kape Kwaji Sip-sip mine Moses kupən, yorwok kape Kughen, mamhani mhamə,

“Yermaru Kughen Nagheem Rehuə Pik Egkap.

Yaksəm kafam norien ehua minə, yaksakur.  
! Ik King kape rerin! ! Norien kafam ratuaturak  
əfrakis!

<sup>4</sup> Yermamə kirik to rıpəh nipəhyen nisaiyen Ik, Yermaru.

---

\* **15:2:** Nəgkiarieren kape nəmə Gris rapəh niniyen ‘gita,’ mamni əmə ‘hap.’ In nar kirik kamuh tuk nəniyen nıpe, rəmhen kin gita.

**15:4:** Jer 10:7; Sam 86:9-10

Kini yermamə kirik to rīpəh nīpəhyen nīvəh-sihaktəyen nhagim.

Meinai Ik pīsin əmə nakəmərhakə.

Narmamə ye kantri mīnə fam tuksəm mə norien mīnə fam kafam kīsatuatuk, mhauə masərer ye nīmrim mamhani vi vi Ik.”

<sup>5</sup> Kwəsəni-ta nīpe a, yakwaag faktə ye rao ye neai, məm kīmnəhitə-pən Ikin Kughen Ramarə Ikin. In e, Nimə Tapolen kape Kughen†.

<sup>6</sup> Agelo seven khasi-pən apa Ikin Kughen Ramarə Ikin, mamhavəh narpinien mīnə, iriə seven. Iriə kamhavən ye neipən vi e yame raməsiə, kamni kīmə ‘linen.’ Kīmivitərəkīn nīmagiriə kīn kətəut yame kīmnor kīn gol. <sup>7</sup> Məkneikīn, nar mīragh e kamni kīmə ‘jerubim’ iriə kuas, kīni kirik irəriə rīvəhsi-pən besin kīmnor kīn gol seven kīmi agelo mīnə a iriə seven. Besin mīnə a khakwar kīn niemhaa kape Kughen yame ramarə rerin.

<sup>8</sup> Məkneikīn, nətokien yame ramor nīmtətien ye neihuəyen mīne nīkhakien kape Kughen rauvig əpīs Ikin Kughen Ramarə Ikin, kīni narmamə kīseinein nīsauru-pənien Ikin Kughen Ramarə Ikin mīseriaji agelo seven khavəh-siərhav fam narpinien mīnə seven.

## 16

*Besin seven yamə mīne khakwar kīn niemhaa kape Kughen*

<sup>1</sup> Məkneikīn yakərig rīki yermamə kirik rokrən apa Ikin Kughen Ramarə Ikin, mamni-pən tuk

† 15:5: Ye nəkwai Nimə Tapolen, bokis kirik aikin yame kīwəhsi-pən Natuakəmien 10. Əmru Eks 38:21, Nam 1:15.

agelo minə seven mīmə, “Havən. Misətəg-pən besin seven yamə mine khakwar kin niemhaa kape Kughen ye tanımtanə.”<sup>2</sup> Agelo yame raməkupən rıvən mətəg-pən besin kafan ye tanımtanə. Məkneikin, narmamə yamə minə kımnhavəh nətətao kape nar miragh a kapən kapə seven, mine nanmi nar yame kımnor kisıgovın kin, nımap pien rıpsaah ye nıprairiə.

<sup>3</sup> Kini agelo yame ror kıraru kin rətəg-pən besin kafan ye tahik. Tahik ror nıtə kin. Rərıp rəmhen kin nıtaw yermamə yame ruamhə ta. Kini nar miragh ye tahik minə fam kımnhamhə.

<sup>4</sup> Kini agelo yame ror kısısər kin rətəg-pən besin kafan ye nımrı nu minə, mine ye kwerkwai nu minə, ror nıtə kin. <sup>5</sup> Kini yakərıg riki agelo yame ramehuə ye nu minə ramni mımə,

“Kughen, Ik pısın əmə Ik Kughen, nakatuatuk.

Ik e yame nımmamarə rerın, mamarə mın taktəkun.

Kini ratuatuk mə takor məkneikin narpinien kimi narmamə.

<sup>6</sup> Kapəriə atuk əmə. Meinai iriə kımnhavi nıtaw narmamə kafam minə, mine profet minə kafam.

Kini Ik takvəhsi-pən nıtə kimi əriə mə tukhanım.”

<sup>7</sup> Kini yakərıg mın tebol\* rəgkiar mımə,

“!Nəfrah! Yermaru Kughen, Nagheem Rehuə pık, nəgkiarın yame nakaməkir narmamə kin in rəfrakis matuatuk.”

---

\* **16:7:** Tebol rəgkiar, tukmə ror nıpran ramni narmamə kape Kughen yamə mine kımnhopni əriə, kasəmır ye nəpəəg tebol apa ye rao ye neai. Ɛm-ru Rev. 6:9.



<sup>8</sup> Kini agelo yame ror kuas kin rätäg-pən besin kafan ye mīrh. Kini mīrh ravəh nəsaninien tuk nīvaanien narmamə rəmhen kin yame nap raməs əjir. <sup>9</sup> Nəpan-əpanien kape mīrh raməs əriə, kamhani hah Kughen yame In ramor narpinien minə e, məriḡ khapəh nisararien ye nəriḡien kapəriə mhauə mhavəh-si haktə In.

<sup>10</sup> Kini agelo yame ror kirkirip kin rätäg-pən besin kafan apa ikin nar mīragh kapən kapə seven ramkwətə mamarmaru ikin. Məkneikin, ikin minə fam yame in ramarmaru ikin kisapignap. Kini narmamə kasəriḡ nəmhəyen misəkwəsis nher-amriə <sup>11</sup> mamhani hah Kughen apa ye rao ye neai tuk nəmhəyen mine nimap kapəriə. Məriḡ khapəh nisararien ye nəriḡien kapəriə tuk təvhagə has kapəriə.

<sup>12</sup> Kini agelo yame ror sikis kin rätäg-pən besin kafan ye nu ehua e kamni kimə Yufretes. Məkneikin nu rəmit mor swatuk kape king minə tuksəriwək iran mhasi-fiak. <sup>13</sup> Məkneikin yakəm nanmin has kisisər kirhəmhen kin frog. Kirik rimitərhav ye nəpəəḡ nəkwai algita; kirik rimitərhav ye nəpəəḡ nəkwai nar mīragh kapən kapə seven; kirik rimitərhav ye nəpəəḡ nəkwai profet eikuə.† <sup>14</sup> Yarhmə misir e kirhor nīmətien minə. Kirhitərhav-pən tuk king minə ye tanīmtanə m-fam, mīrhokrən kin əriə mə tuksofugin masərer matuk tuk narowaginien ye nīpiḡ yame Kughen Nagheen Rehuə Pīk tukrəkir narmamə iran. <sup>15-16</sup> Kini yarmhə misir e kirhofugin king minə

---

† **16:13:** Rev. 13:11-18 raməvsao kin profet eikuə e yame rətei haktə ye nīmoptanə. Kapan apət kiraru.

apa ikin kirik, ye nægkiarien kape nəmə Isrel, kamni kimə, Amagedon.‡

Kini Yesu rimini mimə, “!Arha-pə ru! !Yakaure rəmhen kin yame yəkrəh kirik raurə! Rhuvə mə narmamə tukhapəh nisapirien, masarha, mhapəh nhavəhsi-tayen kapəriə neipən tuk napirien mə tukhapəh nisaiyu-kopiə-kopiə-yen misauris kin.”

<sup>17</sup> Kini agelo yame ror seven kin rətəg-pən besin kafan ye nimago-ago. Məkneikin yakərig riki yermamə kirik risi-pən apa Ikin Kughen Ramarə Ikin, misi-pən atuaturuk ye jea kafan mimə, “Ror infamien.” <sup>18</sup> Məkneikin raroapig, karuəruə rarkwomətei, nuvrig-uvrigien rehuə, kini nimnimien ravən. Nimnimien ehua kirik ripəh hanə norien rəmhen kin yama. <sup>19</sup> Kini taon ehua e§ rarkwopir nipərin kisisər. Kini taon fam ye kantri minə fam kisasaah mharkək. Kughen, rikin ramuh norien has minə kape taon a Babilon, mivəhsi-pən kap yame rukwar kin waen e in e niemhaa kafan, maməkeikei kimin mə tukrinim fam. <sup>20</sup> Məkneikin kimnahiə ta kin kwaji tanə minə fam, kharkək. Kini kipəh nəm-minien tukwas minə. <sup>21</sup> Kini aes rəmhen kin kapiet ehua risi-pən ye napuə məsaah markwhopni-arkwhopni narmamə. Aes kirikianə əmə rəmhen kin fifti kilo. Kini narmamə kamhani hah Kughen tuk nahasien kape aes, meinai nahasien a in rahas pik.

## 17

‡ **16:15-16:** ‘Amagedon’ nipran ramni ‘tukwas apa Megido.’ Nakəm kwənmhaan e Megido ye Judges 5:19; 2 King 23:29-30; 2 Kron 35:22. § **16:19:** Tukmə ror taon ehua e Jerusalem uə Babilon.

*Piraovın kape swatuk yame rahas pik*

<sup>1</sup> Məkneikin agelo kırık ye agelo seven yamə mine kamharəh besin seven ruə mini-pə tuk yo mimə, “Yuə-ru. Pəh yakhajoun ik kin narpınien yame piraovın kape swatuk yame rahas pik tukrarə iran. Piraovın a in a taon\* yame ramərer ipakə tuk nu minə tiksın. <sup>2</sup> King minə ye tanımtanə kımnhavən tukun. Kini narmamə kape tanımtanə kımnhanım nin waen, misapıs iriə min, kini mamhavən tukun.”

<sup>3</sup> Kini Nanmın kape Kughen raməmır irak, kini agelo a rikır yo mivən apa ye tıpəvsık. Aikin, yakəm piraovın ramkwətə-pən ye nar mıragh kırık rəwhao. Kirai-pən nəgkiarien yame ramni-hah Kughen ye nıpran. Nar mıragh a, kapən kapə risıp-sıp iriə seven, kapən apət iriə ten. <sup>4</sup> Kini piraovın a ramavən ye neipən pepol rəmhen kin neipən kape king, mine neipən əwhao. Ramor marə-marə ye nıpran mokwan kwenar mıruk-pən ye nımətirgin yame kımnor kin gol mine kapiyer yame nımırın rhaktə pik, mine perel. Kini in ravəh kap kırık kımnor kin gol, yame rukwar kin nahasien kafan yame rəmkimik pik ye nımırı Kughen mine nor-apnapıgien nar kafan. <sup>5</sup> Kini kirai-pən nəgkiarien kırık ye nupanan, nıpran rerkwaig, yame ramni mimə,

TAON EHUƏ IN E BABILON, NAGHEEN REHUƏ.  
IN NISİN NİPIRAOVİN MİNƏ M-FAM KAPE  
SWATUK.

KINI IN NUKNE NORIEN HAS YAMƏ MİNE  
KASƏMKİMİK.

<sup>6</sup> Kini yakəm mə piraovın a rınapıs kin nıtaw narmamə kape Kughen minə. Iriə e narmamə

\* **17:1:** Tukmə ror taon a Babilon uə?

yamə mine kimisarer-ərhav tuk nini-ərhavyen Yesu. Yakəm in, nanmik rivə. <sup>7</sup> Məkneikin agelo a rini-pə tuk yo mimə, “?Nakamakur tuk naha? Yo jakpihoprai-pre nəgkiarien erkwaig ye piraovin mine nar miragh yame in ramkwətə-pən iran, yame kapən kapə risip iriə seven, kini kapan əpat iriə ten. <sup>8</sup> Nar miragh yame nimnəm, rinamragh, mərig rīpəh nīmraghien e towei, mərig pəh nien mə tuktu tukrhekimter, mhaktə-pə ye nəkwai nimir yame reiwaiyu pik, maiyu mamvən, Kughen tukroriah. Kini narmamə ye tanimtanə yamə mine nhagriə rirkək ye Nəkwəkwə kape Nīmraghien tuksəm nar miragh a yame rīnamragh, mīrkək, mīrerīg-pə mīn, tuksakur. <sup>9</sup> Takaməkeikei mivəh nirkunien tuk nirkunien nīprai nəgkiarien e. Kapən kapə nar miragh e, iriə seven, kasor nīmtətien ye tukwas mīnə seven yame piraovin a ramkwətə-pən irəriə.† <sup>10</sup> Kasor mīn nīmtətien ye King, iriə seven. King kīrkirīp kwənhauə ta mwənhavən. King kīrikianə e ramarə ai taktəkun. Kini king kīrik mīn tukrīpiuə. Mərig tukruə marə kape nīpīg kwəkwə əmə. <sup>11</sup> Kini nar miragh e yame rīnmarə, mīrkək ai taktəkun, in king kīrik yame ror eit kīn. In tukrīkwasīg kīn king mīnə iriə seven mamhavən, Kughen tukroriah in. <sup>12</sup> Kapən əpat iriə ten yamə mine nimnəm əriə, kasor nīmtətien ye king iriə ten, yamə mine khapəh hanə nisarmaruyen. Mərig iriə tukhavəh neihuəyen mə iriə king mīnə, mīsarmaru iriə nar miragh a, mərig kape nīpīg kwəkwə əmə. <sup>13</sup> Nətərigien

† 17:9: Narmamə khapsaah rīkiriə ruh mimə nar miragh e kapan kapə 7, uə tukwas 7, nīpran e Taon Rom. Kimivhirəkīn haktə ye tukwas iriə 7.

kapəriä kirikianə əmə tuk nıvəh-sipənien kapəriä nehuəyen mine nəsaninien kimi nar mıragh a. <sup>14</sup> Mərig Kwaji Sipsip tukruə iriə narmamə yamə mine rimirpen-ta əriə, mokrən kin əriə, khakwasig kin. Kini In tukrapita narmamə yamə mine kasarowagin-pən kimin, meinai In Yermaru kape yermaru minə, mine King kape king minə.”

<sup>15</sup> Kini ai agelo e rini-pə tuk yo mimə, “Nu yamə mine nımnəm əriə, ikin piroavın kape swatuk ramkwətə ikin, kasor nımtətien ye kwhen minə. In e narmamə yamə mine tikiriə ror pisin pisin, mine kantri minə, mine narmamə yamə mine kamhani nəgkiarien pisin pisin. <sup>16</sup> Kapan əpat ten yame nımnəm, mine nar mıragh a, iriə tuksəməkin piraovın kape swatuk e, mhawəhsita neipən kafan mə tukramaiyu kopiə kopiə, masoriah in, mhavaan ye nap, masən nusan. <sup>17</sup> Tuksor məkneikin meinai Kughen rımnərəhupən yerkiəriə mə tuksor nərigien kafan kini mor rikiriə kirikianə əmə tuk nhavəh-sipənien kapəriə nəsaninien mine nehuəyen kimi nar mıragh e, mə in tukrarmaru, meriaji nəgkiarien kape Kughen tukruə mor nəfrakisien kin. <sup>18</sup> Kini piraovın a nımnəm, in taon ehuə yame ramarmaru ye king minə kape tanımtanə.”

## 18

### *Babilon rımamir*

<sup>1</sup> Kwasig ye narımnar minə e, yımnəm agelo kirik ramsi-pən ye neai. In ravəh nehuəyen, kini in risia-pen tanımtanə kin nıkhakien kafan.

<sup>2</sup> Rokrapomh ye rikin ehuə mimə,

“!Rimamir! !Babilon Taon Ehuə Nagheen Rehuə rimamir! Yarhmə minə kamhavən misarə ikin.

Nanmin has minə kasaiyu ətgin in. In ruauə rəmhen kin nəpəəg nai yame man has yamə mine kamgin kin əriə kasapir ikin.

<sup>3</sup> Meinai kantri minə fam kisapis kin nin waen, mamharpəhu nətəwaoyen, mamhavən tukun mhakir in.

Kini king minə kape tanımtanə kamhavən tukun mamhakir. Kini sto kipa ye tanımtanə, nautə kapəriə rehuə meinai rikin ramvən pik tuk nautə.”

<sup>4</sup> Məkneikin yakərig riki yermamə kirik ramsipən ye neai mamni mimə,

“Kafak narmamə minə, sətə ye pian a mə in tukripəh nırəh-pikinien əmiə.

Mə kimiə takhapəh nhavəhyen narpinien yame in tukrivəh.

<sup>5</sup> Meinai in rimərig kafan təvhagə has rhaktə meri-aji kapuapig. Kughen rikin raməsik kafan təvhagə hah.

<sup>6</sup> Sarpin tai norien kafan yame in rimnor irəmiə. Sarpin mikiraru.

Waen yame in rimivəhsi-pre kimi əmiə in riskai. Havi-pən tai nin waen ye kap kafan yame in riskai min, rapita.

<sup>7</sup> Havəh-sipən nahasien mine nəmhəyen kimin rəmhen kin nagenien yame in rimnavəh kupən tuk nautə ehuə kafan.

Maməgkiar ausit yerkin mamni mimə, ‘Yo kwin kirik. Yo e yakamkwətə mamarmaru.

To yakpəh nasəkien tuk nīpig kīrik meinai kafak yerman rīrkək mə to rīmhə.’

8 Ror məkneikīn, Kughen, Nagheen Rehuə, tukrīvəhsi-pən narpīnien kīmin. Nikumhə tukrəs in; tukrasək; nap tukrəs; tukrīmhə. Narpīnien mīnə a tukrīvəh in ye nīpig kīrikianə əmə.

9 “Kini nīpig king kape tanīmtanə yamə mīne kīmnhavən tukun mamhakīr, kini mamhavəh kwis nautə kafan, kīsəm nəuwəh kape nap yame ramarkwəru in, kīsasək, rīkiriə rəpou tukun.

10 Kafan nəmhəyen tukror əriə khagin, masərer isok tukun mhamə,

“! Kəsi! ! Kəsi tuk taon ehuə! ! Awəh, Babilon, taon yame ramərer əusīk əusīk, məriḡ taktəkun ai, in rīvəh kafan narpīnien ye nīpig kīrikianə əmə!’

11 “Kini sto kipa mīnə mīn ye tanīmtanə tuksasək tukun, meinai yermamə mīn kīrik rīrkək aikīn mə to rīvəh nīmri narīmnar kapəriə. 12 Yermamə mīn kīrik rīrkək mə to rīvəh nīmri kapəriə gol, mīne silva, mīne kapier huvə mīnə, mīnə perel, mīne neipən huvə yamə mīne kamor kīn linen mīne silik mīne pepol mīne skalet. Yermamə mīn kīrik rīrkək mə to rīvəh nīmri narīmnar kamor kīn kapan əpat elefan uə bras, uə aean, uə kapier huvə e kamni kīmə ‘mabel’, mīne nai kapəriə yame rapien huvə, 13 mīne narīmnar yame nəmiovīn rapien huvə rəmhen kīn sinamon, mīne senta, mīne mir, mīne frangkinsens. Yermamə mīn kīrik rīrkək mə to rīvəh nīmri kapəriə oel mīne waen, mīne flaoa, mīne kau, mīne sipsip, mīne hos mīne kat, mīne slef (in e kamor salem kīn yermamə).

14 “Ror pæn sto kipa minə tuksasək pik, mhamə, “Babilon, nakorkeikei pik nautə, mærig nimməpkərhav iran. Nautə mine marə-marə kafam ruirkək, to nakpəh nəm-minien tuk nipiḡ kirik.” 15 Sto kipa yamə mine kimisor salem kin narimnar minə e apa taon a tuksərer isok tukun, masəm nəmhəyen kafan, khagin kin. Misasək, rikiriə rəpou 16 mhamə,

“!Awəh, kəsi! Taon ehua e rimavən ye neipən huvə kimnor kin linen mine pepol mine skalet,  
mokwan-pæn gol mine kapiet huvə mine perel.

17 Mærig taktəkun ai kimnoriah fam nautə ehua kafan ye nipiḡ kirikianə əmə.’

“Kini kapten minə kape rao minə fam, mine narmamə yamə mine kasor wok ye nəkwai rao, mine narmamə m-fam yamə mine kamhavən ye rao, mine narmamə m-fam yamə mine kamhavəh mane ye narimnar kape tame tahik tuksərer isok tuk Babilon. 18 Tuksəm nap rəs in, mine nehenap, misasək mhamə, “!Kəsi! Taon ehua e rinor pişin ye taon minə tiksın.” 19 Tuksərəsuun kapəriə kapə kin nimokruur [misor nimtətien mə rikiriə rərhakis], misasək, mhamə,

“!Awəh! Narmamə yamə mine kamhavəh rao ye tahik, kapəriə nautə rimnehuə tuk mane kape taon əsanin a.

Mærig kimnoriah in ye nipiḡ kirikianə əmə.

20 Mærig kimiə ye rao ye neai, kimiə narmamə kape Kughen, mine aposol minə, mine profet minə, rikimiə tukraməkeikei magien,



meinai Kughen rīmivəhsi-pən narpīnien  
kīmin tuk nor-hah-preyen kīmi əmiə.’”

21 Məkneikīn, agelo əsanīn kīrik rīmīrəh kapiēr  
ehuə kīrik, marko-pən kīn apa ye tahīk ye nagheen  
fam, mīmə,

“Kīnarkwəsis məkneikīn Babilon Ehuə Nagheen  
Rehuə. To rapəh nərer-mīnien.

22 Kīni tukhapəh nisərig-mīnien rīki gita\* mīne  
tərhenao, mīne naiyuk ramaşək ye taon a.

Kīni tukhapəh nisərig-mīnien narkarəkien  
kape kapiēr mīnə yame ramaiyu-əsis wit  
yame kamor flaoa kīn. Kīni yermamə kape  
narpəkao-huvəyen ye narīmnar rīrkək mīn  
aikīn.

23 Nīkhakien kape laet mīnə tukrīpəh mīn nəsiəyen  
aikīn.

Tukhapəh nisərig-mīnien rīki piraovīn mīne  
yerma yamə mir kararpen əriū mīnə ye  
narkurəkien.

Mərig in apa kupən, sto kīpa mīnə aikīn, iriə  
nəmehuə əfrakis mīnə. Taon a rīmnəvigīn  
rhakə kantri mīnə fam, mīkīr oror əriə.

24 Taon ehuə e Babilon in rīmivəh narpīnien  
meinai rīmīvi nītaw profet mīnə mīne nar-  
mamə kape Kughen mīnə ikīn mīnə fam ye  
tanīmtanə.

Nəfrakisien. Nītaw narmamə m-fam yamə  
mīne kīmnhopni əriə rīmnaiyu ye taon a.”

## 19

### *Narmamə ye rao ye neai kamhani vi vi Kughen*

---

\* **18:22:** Nəgkiarīen kape nəmə Gris rapəh nīnīyen ‘gita,’ mamni  
əmə ‘hap.’

<sup>1</sup> Kini ai, yakərig nuvrīg-uvrīgien kirik rəmhen kīn kwhen ehuə kasokr-apomh ye rao ye neai, mhani mhamə,

“!Pəh khani vi vi Yermaru!

In Kughen. In ravəh miragh ətawə. Nīpran rakhak maməsiə. Nəsaninien, in kafan pīsin əmə. <sup>2</sup> Meinai In raməkīr atuatur narmamə ye nəfrakisien.

Kafan nəgkīrien ruoh-ta piraovīn kape swatur e yame rīmnarīr-pən arnarīg tuk narmamə.

In rīnarīn ta tai nītaw kafan yorwok mīnə.”

<sup>3</sup> Kini kasokrən apomh mīn mhamə,

“!Pəh khani vi vi Yermaru Kughen! Nehenap kape nar yame raməs pian e, ramənah mamvən mīpəh norien infamien.”

<sup>4</sup> Kini nəmehuə mīnə iriə twenti fo, mīne nar miragh mīnə, iriə kuas, kamni kīmə ‘jerubim’, kīsənīmkur-pən ye jea Kughen ramkwətə mamar-maru ikīn, masəgnəgīn In, mhamə,

“!Nəfrah! !Pəh khani vi vi Yermaru!”

*Narkurəkien kape Kwaji sipsip*

<sup>5</sup> Kini ai, rīki yermamə kirik ramsī-pən ye jea kape King, mīmə,

“!Yorwok mīnə kape Kughen, səgnəgīn In!

Kīmīə yamə mīne nakamhasiai Kughen, nar arnarīg mə kīmīə nəmehuə mīnə uə kīmīə narmamə arnarīg mīnə, səgnəgīn In.”

<sup>6</sup> Kini ai, yakərig nuvrīg-uvrīgien kirik rəmhen kīn kwhen ehuə kasokr-apomh, mamhen mīn kīn tahik yame ramuh kwənharəruə, mīne karuəruə yame ramarkwəmətei, mamni mīmə,

“Pəh khani vi vi Yermaru, Kughen kapətawə, Nagheen Rehuə Pīk. In ramarmaru.

<sup>7</sup> Pəh kisagien, mhani nəfrakisien ye nehuəyen kafan.

Meinai ruauə ye nipiḡ atuatuk kape narkurəkien kape Kwaji Sipsip.

Kini kafan piraovin ramərer matuk mawhin.

<sup>8</sup> Kini Kughen rīvəhsi-pən neipən huvə kimin mə tukrarkaoh kin.

Neipən e kamni kimə linen. Rhawən maməsiə.” (Neipən hawən e linen ramor nīmtətien ye norien atuatuk kape narmamə kape Kughen).

<sup>9</sup> Kini agelo rini-pə tuk yo mimə, “Rai-pən nəḡkiarien e ye nəkwəkwa, ‘Narmamə yamə mine kimirpen-ta əriə mə tukhavən ye nəviginien kape narkurəkien kape Kwaji Sipsip, iriə tuksarə ye nihuvəyen əfrakis.’ ” Kini marar mini-pə min tuk yo mimə, “Nəḡkiarien minə e in nəḡkiarien əfrakis kape Kughen.”

<sup>10</sup> Məkneikin, yakənimkur ye nihun mə jakəhuak kimin, mərig in rini-əhu mimə, “Apəh. Kitawə yorwok minə mine piam yamə mine kasərer skai tuk nini-ərhavyen nəvsaoyen huvə kape Yesu. !Əhuak əmə kimi Kughen! Meinai narer-ərhavyen kape Yesu in nuknei nəḡkiarien kape profet minə.”

*Yermamə yame ramkwətə-pən ye hos khawən*

<sup>11</sup> Kini yimnəm rao ye neai rəhitə. Məkneikin yakəm hos khawən kirik. Yermamə yame ramkwətə-pən iran, nhagin mir e, “Yermamə Yame Kirkun Nhatətə-skaiyen Iran,” mine “Nəfrakisien.” Tukmə rimə tukrəkir narmamə uə tukruh narmamə, in tukror əmə ye natuatukien.

<sup>12</sup> Nimirin mir kwəmhən kin nap raməwhao. In

rəvəvhao kɪn kəvəvhao khapsaah kape king. Kini kirai-pən nhag kirik iran yame yermamə kirik rirkək yame rirkun; In pisin əmə rirkun. <sup>13</sup> Ramarkaoh kɪn neipən kirik yame keires-pən ye nitə. Nhagin min e, “Nəgkiarien kape Kughen.” <sup>14</sup> Kini mobael minə ye rao ye neai kamhakwasig kɪn. Iriə m-fam kasəkwətə-pən ye hos khawən minə, misarkaoh kɪn neipən e ‘linen’ yame rhawən mihuvə. <sup>15</sup> Kwən a, kafan kirik aikin nao yame ramtərhav ye nəkwan yame in tukrhapni narmamə ye kantri minə kɪn. “In mamrəh kwətavhə yame kinnor kɪn aean, [ramhajoun mə nagheen rehuə].” (*Sam 2:9*) In tukrhajoun niemhaa kape Kughen e Nagheen Rehuə kimi narmamə ye kantri minə, rəmhen kɪn yame kaməviəsis kwənkwaɪ grep mə nehen tukraiye kor waen kɪn. <sup>16</sup> Kirai-pən nhagin ye neipən kafan mine nuvan kimə,

KING KAPE KING MɪNə mine YERMARU KAPE  
YERMARU MɪNə

<sup>17</sup> Kini ai yakəm agelo kirik rərer-pən ye mirh, mamasək apomh mamni-pən tuk man yamə mine kamhaivə apa ye nimago-ago mimə, “Pəh khauə misofugin tuk nəviginiən ehuə a kape Kughen <sup>18</sup> mə tuksən nusai king minə, mine namehuə kape mobael minə, mine nəmə əsanin minə, mine hos minə, mine narmamə kasəkwətə-pən irəriə, mine nusai narmamə minə fam: slef minə, mine narmamə pəh nien mə slef minə, mine namehuə minə, mine narmamə apnapig minə.”

<sup>19</sup> Məkneikin yakəm nar miragh aperə kapən

**19:13:** Aes 63:1-6  
4:12; Rev 1:16; 2:12

**19:13:** Jon 1:1,14

**19:15:** Aes 49:2; Hib

**19:16:** 1 Tim 6:15; Rev 17:14

kapə seven, mine king minə kape tanımtanə, mine kapəriə mobael minə kasofugin iriə min, mə tuksarowagin iriə yermamə yame ramkwətə-pən ye hos khawən mine kafan mobael minə. <sup>20</sup> Mərig kimnharaptərəkın nar mıragh a, mine profet eikuə yame ramor nımtətien pisin pisin minə nıpig raməmır iriu nar mıragh a. Ramor nımtətien minə a tuk neikuəyen ye narmamə yamə mine kamhavəh nətətao kape nar mıragh masəhuak kimi nanmi nar yame kimnor kisigovın kın. Kırəh əriu, karamragh, karko-pən kın əriu apa ye nəkwai neram nap yame raməwhao məpan-əpan, mamapien. <sup>21</sup> Kini yermamə yame ramkwətə-pən ye hos khawən, rımnhapni fam mobael minə kapəriə kın nao yame rımatərhav ye nəkwən. Kini man minə m-fam kimnhavən, misən nıprairiə, tıpriə rəsiis.

## 20

*Yesu Kristo tukruə mamarmaru kape newk wan taosen*

<sup>1</sup> Kini ai, yakəm agelo kırık rısi-faktə ye rao ye neai, mamrəh ki kape nəpəəg ehuə yame re-waiyu pik, mine jen ehuə kırık. <sup>2</sup> Rarar mivən mıraptərəkın algita ehuə a in a snek kupən kamni kimə yarmhə uə Setan, mırkwəji ətərəkın kape newk wan taosen. <sup>3</sup> Marko-pən kın in ye nəpəəg ehuə yame rameiwaiyu pik, mətapig əsigın in mə tukrıpəh nıkır-oror-ien narmamə ye kantri minə meriaji-pən newk wan taosen ruə mivən. Ai tukpiaməkeikei kırısin min kape nıpig kwakwə əmə.

<sup>4</sup> Kini ai yakəm jea minə tiksın kape king, narmamə kasəkwətə-pən irəriə. Kughen rimiwəhsi-pən neihuəyen kimi əriə mə tuksəkir əmhen narmamə. Kini yakəm min narmamə yamə mine kimnərərü nıpətək nuairiə meinai kimisarer-ərhav tuk nini-ərhavyen nəvsaoyen huvə kape Yesu mine nəgkiarrien kape Kughen. Iriə kimnhapəh nisəhuakien kimi nar mıragh a kapan kapə seven mine nanmı nar yame kimnor kisigovın kin. Kini mhapəh nhawəhyen nətətao kafan ye nupanairiə mine kwermiriə. Kini taktəkun ai iriə kamhamragh min, masarmaru iriə Yesu Kristo kape newk wan taosen. <sup>5-6</sup> Narmamə minə a, iriə kimisəkupən mamhamragh min ye nimhəyen kapəriə. Iriə tuksarə ye nihuvəyen əfrakis, kini iriə nəmə atuatuk minə kape Kughen. Tukhapəh nhavəniyen ye nəkwai nap ehuə; mərig tukhauə rəmhen kin pris minə kape Kughen mine Yesu Kristo, masarmaru iriə min kape newk wan taosen. Mərig narmamə minə tiksın tukhapəh nhamragh-minien ye nimhəyen kapəriə miseriaji newk wan taosen ror infamien.

*Kughen tukror narpinien kimi Setan*

<sup>7</sup> Nıpig newk wan taosen rinor infamien, tukrisin min Setan ye kalabus. <sup>8</sup> In tukrivən ye tanımtanə mameikuə ye kwənərəus kape Gog mine Magog, in e, narmamə ye kantri minə fam ye tanımtanə. Setan tukrofugin narmamə ye tanımtanə mə tukhauə misofugin misərer matuk tuk narowaginien. Narmamə kafan khapsaah pik misəmhen kin nıpakir ye nıkar-kar tahik.

<sup>9</sup> Tucsaiyu rik rik mhavən ye kantri minə fam ye tanımtanə. Mısərer mısarkurao ikin narmamə kape Kughen minə kasarə ikin. Ikin aikin a taon ehuə e yame Kughen rorkeikei pik.\* Mərig nap kirik risi-faktə ye neai meiwaiyu məkwəru əriə. <sup>10</sup> Məkneikin kirəh Setan yame ravəhsi-pən-vəhsi-pən kimi əriə, karko-pən kin ye nəkwai nap ehuə yame ramapien. Ikin a, kinnarko-pən ta kin nar miragh a kapan kapə seven mine profet eikuə a. Irisir tukrhərig nəmhəyen rerin yeraan mine yenpig.

### *Nəkirien infamien*

<sup>11</sup> Kini ai yakəm min jea hawən ehuə a, mine Yermamə yame ramkwətə-pən iran. Məkneikin, tokrei tanə mine neai kimıwap tuk nımrin, miravən mirarkək.

<sup>12</sup> Kini ai yakəm narmamə yamə mine kwənhamhə ta, nəmehuə minə mine narmamə apnapig minə. Iriə kasərer kupən ye jea kape King. Məkneikin kəvi nəkwəkwə minə tiksın. Kini kəvi min nəkwəkwə kirik, in e Nəkwəkwə kape Nımraghien. Tukəm nəkirien kape narmamə yamə mine kwənhamhə ta ye nəkwəkwə a. Kaməkir əmhen əriə kirikianə kirikianə tuk nar yame kimisor. <sup>13</sup> Tahik rameighan-pən kin narmamə yamə mine kimisəmnim aikin, mine kwənmhaan kape nımhəyen rameighan-pən kin narmamə yame kwənim ta əriə aikin. Kəkir narmamə kirikianə kirikianə tuk nar yame kimisor. <sup>14</sup> Məkneikin karko-pən kin nar mir e

---

\* **20:9:** Taon a, in Jerusalem.

Nimhøyen mine Kwənmhaan kape Nimhøyen† ye nap ehuə. Nəkwai nap ehuə e, in nimhøyen yame ror kīraru kīn. <sup>15</sup> Narmamə yamə mine kīpəh nəmien nhagriə ye Nəkwəkwə kape Nimraghien, tukarko-pən kīn əriə ye nəkwai nap ehuə a.

## 21

### *Jerusalem vi*

<sup>1</sup> Kīni ai yakəm neai vi mine tokrei tanə vi meinai neai akwas mine tokrei tanə akwas kwərarkək. Kīni tahik ruirkək mīn. <sup>2</sup> Kīni yakəm taon imorhakə kape Kughen, in e Jerusalem Vi, ramsi-pən tuk Kughen ye rao ye neai, meiwaiyu-pə. Kīnnor-pən marə-marə kafan rəmhen kīn piroavin yame kamor-pən kafan marə-marə kīmin mə tukarkurək kapəriu. <sup>3</sup> Kīni ai yakərig riki yermamə kīrik rokrən apomh mīsi-pən tuk jea kape king mamni mīmə, “!Səmru! Taktəkun ai, Kughen rīnor rukwanu kafan yerki narmamə. In tukrarə iriə miriə. Kīni iriə tukhauə kafan narmamə mīnə. Kughen In atuatur tukrarə iriə mīn. In kapəriə Kughen. <sup>4</sup> In tukrirai ta nehe nīmririə fam. Nimhøyen rirkək aikīn a; mine nasəkien tuk nimhøyen. Nar kupən mīnə e, iriə kwənharkək ta, tukhapəh nhauə-mīnien.”

<sup>5</sup> Kīni King yame ramkwətə-pən ye jea kafan rīni mīmə, “Yakukreikīn narīmnar fam khauə mhavi mīn.” Kīni mīmə, “Rai-pən fam narīmnar mīnə e ye nəkwəkwə, meinai narmamə kharkun nhaniyen nəfrakisien ye nəgkiarien mīnə e, mīshatətə irəriə.”

<sup>6</sup> Kīni marə, mīni-pə mīn tuk yo mīmə, “Taktəkun

† 20:14: Səmru yermamə mir e Nimhøyen mine Kwənmhaan kape Nimhøyen ye Rev 6:8 mine 1:18.



ai, rīnor infamien. Yo e nuknen mīne nəukrəukrīn. Yo nīrikakunien, mīne nərkinien. Yo, jakvəhsi-pən nu kimi narmamə yamə mīne kasəkwaqwə. Tukhanīm, mhapəh nhawəhyen nīmri. In e nīmri nu yame rukwar mamarh-iərhav mivəhsi-ərhav Nīmraghien Rerīn. <sup>7</sup> Jakvəhsi-pən nīhuvəyen mīnə e kimi narmamə yamə mīne kasapita ye narowaginien mīnə e. Yo jakaməkeiki mamor rəmhen kīn kapəriə Kughen, iriə kafak kwajikovə mīnə. <sup>8</sup> Məriḡ narmamə yamə mīne kamhagin kīn nhaniyen nhagik, mīne yamə mīne kasəmkimik, mīne yamə mīne khapəh nhaniyen nəfrakisien irak, mīne yamə mīne kashopni əjir, mīne yamə mīne kasor apnapig nar, mīne yamə mīne kasor kleva, mīne yamə mīne kasəhuak kimi kughen eikuə mīnə, mīne nəmeikuə mīnə, iməriə atuatak e ye nəkwai nap ehuə. Ikin rapien ikin. In e nīmhayen yame ror kīraru kīn.”

<sup>9</sup> Kīni ai, agelo kupən kīrik raməḡkiar kimi yo. In kīrik ye agelo mīnə e seven yamə mīne kamharəh besin mīnə seven yamə mīne khakwar kīn narpinien infamien seven yame Kughen tukror kimi narmamə. In rīmauə mīni-pə tuk yo mīmə, “Yuə-ru, pəh yakhajoun ik kīn piraovin kape Kwaji Sipsip, yame tukarkurək iriu min.” <sup>10</sup> Məkneikin nəsaninien kape Nanmīn kape Kughen ruə irak, yakəm agelo rikir-ta yo yakravən ye tukwas ehuə kīrik, tokren apa yerpirig əḡkəp. Kīni in rhajoun yo kīn Taon Rhakə kape Kughen e, Jerusalem vi, yame ramsi-pən tuk Kughen ye rao ye neai. <sup>11</sup> Taon a raməsiə kīn nīkhakien

kape Kughen. Raməsiə rəmhen kın kapier huvə kırık e yame rəmtir huvə rəmhen kın glas, kamni kımə ‘jaspa.’<sup>12</sup> Kəupə kafan rəpomh yerpırig markurao ye taon. Kwəruə kafan twelef. Agelo twelef kasərer tuk kwəruə mınə. Kırαι-pən nhag kwənərəus mınə kape kwajikovə twelef kape Isrel ye kwəruə mınə a.<sup>13</sup> Kırαι-pən nhag kisisər ye nıkarın fiak ikin, kisisər ye nıkarın pırə ikin, kisisər ye nıkarın prah ikin, kisisər ye nıkarın pıhiu ikin.<sup>14</sup> Kəupə kape taon e ramərer haktə ye kapier twelef. Kını kırαι-pən nhag aposol twelef kape Kwaji Sipsip ye kapier mınə a.

<sup>15</sup> Kını agelo yame raməgkiar kimi yo mavəh nar kırık kımnor kın gol tuk nıvəhyen mak ye nehuəyen kape taon a, mınə kwəruə mınə, mınə kəupə kafan.<sup>16</sup> Taon a, kona iran kuas. Nehuəyen kape nıkarın mınə fam kısəm nəmhen. Taon a rəpomh, agelo a rıvəh neihuəyen kape nıkarın mınə fam mınə napomhien kafan məm mə iriə m-fam rəmhen kın tu taosen tu handred twenti kilo-meta.\*<sup>17</sup> Kəupə kape taon a rıkimkim rəmhen kın sikisti faef meta.† Agelo a ravəh napomhien kape taon rəmhen kın narmamə kamhavəh mak ye napomhien kape narımnar.<sup>18</sup> Kəupə kımıvhirəkin əmə kın kapier huvə e jaspa. Kını kımıvhirəkin taon a kın gol in əmə in əmə. Gol e rhuvə, maməsiə rəmhen kın glas.<sup>19</sup> Kımnor huvə nuknei kəupə a kın kapier huvə pısın pısın, iriə twelef. Kərəhu-pən

\* **21:16:** Gris ramni mə neihuəyen kafan 12,000 stadia. Tukmə ror namba e 12,000 nıpran ramni mə rəpomh rəpomh rəpomh.

† **21:17:** Gris ramni mə rıkimkim rəmhen kın 144 kubit. Tukmə ror namba 144 nıpran ramni mə kəupə a rıskai rıskai rıskai.

jaspa ye kapiere yame rækupæn. Kæræhu-pæn safæa ye kapiere yame ror kîraru kîn. Kæræhu-pæn agat ye kapiere yame ror kîsîsær kîn. Kæræhu-pæn emeral ye kapiere yame ror kuas kîn. <sup>20</sup> Kæræhu-pæn onikis ye kapiere yame ror kîrkîrîp kîn. Kæræhu-pæn kanilian ye kapiere yame ror sikis kîn. Kæræhu-pæn yalakwoj ye kapiere yame ror seven kîn. Kæræhu-pæn malakaet ye kapiere yame ror eit kîn. Kæræhu-pæn topas ye kapiere yame ror naen kîn. Kæræhu-pæn kalsedoni ye kapiere yame ror ten kîn. Kæræhu-pæn takwoes ye kapiere yame ror leven kîn. Kæræhu-pæn ametis ye kapiere yame ror twelef kîn. <sup>21</sup> Kwæruæ twelef a, kîmnor kîn perel ehuæ twelef. Iriæ fam a, kîmnor kîn perel ehuæ kîrikianæ æmæ. Kîni swatuk ehuæ ye nækwai taon a kîmnor fam æmæ kîn gol, ræmtîr huvæ ræmhen kîn glas.

<sup>22</sup> Ikin a, yakpæh næmien nimæhuak kîrik, meinai Kughen æmæ, yame Nagheen Rehuæ Pîk Ægkap, mîne Kwaji Sipsip, iriu pîsîn æmæ a nimæhuak. <sup>23</sup> Kîni taon a rapæh nætægtøyen ye mîrh mîne makuæ, meinai nîkhakien kape Kughen ramæsiæ fam aikîn, kîni Kwaji Sipsip in læt kafan. <sup>24</sup> Kîni narmamæ ye kantri mînæ fam tûksæriwæk ye nîkhakien kafan. Kîni namehuæ mînæ kape tanîmtanæ tukhapîk nautæ huvæ kapæriæ mhavæn misætu-pæn aikîn a. <sup>25</sup> Kîpæh nætapîgien kîn kwæruæ mînæ nîpîg kîrik, meinai nîpîgien rîrkæk aikîn a. <sup>26</sup> Narmamæ ye kantri pîsîn pîsîn mînæ ye tanîmtanæ tukhapîk nautæ huvæ mînæ kapæriæ mhauæ misæræhu-pæn aikîn a. <sup>27</sup> Mærîg narîmnar yamæ mîne kasæmkîmîk

ye nimir Kughen, mine narmamə yamə mine kasor nar yame ror naurisien, mine nəmə eikuə minə, iriə e to khapəh nisauru-pəniən ye taon a. Narmamə əmə yamə mine kimirai-pən ta nhagriə ye Nəkwəkwə kape Nimiraghien yame Kwaji Sipsip ramrəh, iriə əmə e kharkun nisauru-pəniən aikin.

## 22

### *Nu miragh*

<sup>1</sup> Agelo rimnhajoun ta taon vi kimi yo, kini mamhajoun min nu miragh kin yo yame ramaiyu. Rəmtir rəmtir rəmhən kin glas. Mamsi-pən tuk jea kape Kughen mine Kwaji Sipsip. <sup>2</sup> Mamaiyu mamvən ye kwerkwan ye swatuk ehuə ye taon a. Kini nai yame ravəhsi-pən nimiraghien kimi narmamə ramərer ye nikar nu mir. Ye newk kirikianə, rakuə m-twelef - ye makuə minə fam. Kini narmamə ye kantri minə fam kasor nimarın tuk nor-huvəyen nəmhəyen. <sup>3</sup> Kini Kughen to ripəh min norien narpinien.\* Kughen mine Kwaji Sipsip kaokwətə ye jea kape King mawar-maru aikin a. Kini kafan yorwok minə kasəhuak kimin. <sup>4</sup> Tuksəm nimirin. Kini kirai-pən nhagin ye nupanairiə. <sup>5</sup> Nipigien tukrirkək. To khapəh nisətəgtəyen ye mirh mine laet, meinai Kughen raməsia-pen əriə. Tuksarmaru kape rerin, infamien rirkək.

<sup>6</sup> Kini agelo rini-pə tuk yo mimə, “Nəgkiarieren e, kirkun nətəgtəyen iran, kimə in nəfrakisien.

---

\* **22:3:** Ye Jen 3:14-19, Kughen rini hah narmamə, miwəhsi-pən narpinien kimi əriə; mərig ikin e ramrəh-si ta narpinien a. **22:4:** Mat 5:8; 2 Kor 4:6

Kughen e yame rimini-ta kupən kimi kafan profet minə narimnar yamə mine tukripiuə, rher-pə kin kafan agelo mə tukrhajoun kafan yorwok minə kin narimnar yamə mine pəh nien mə tuktu, tukasəkeikei mhauə.”

### *Yesu tukripiuə*

<sup>7</sup> Kini ai Yesu rini mimə, “! Sarha! Pəh nien mə tuktu yakrerig-pre min. Narmamə yamə mine kamharaptərəkin nəgkiarien yame Kughen rimini-ərhav kupən ye nəkwəkwə e, iriə tuksarə ye nihuvəyen əfrakis.”

<sup>8</sup> Yo Jon, yimnəm narimnar minə e kin nimrik kini mərig. Kini nipig yimnərig məm, yakənimkur ye nihu agelo yame rimikir yo mivən mhajoun narimnar minə e kin yo mə jakəhuak kimin.

<sup>9</sup> Mərig rarar mini-pə tuk yo mimə, “Apəh. Kitawə yorwok minə mine piam minə mine profet kupən minə, mine narmamə m-fam yamə mine kamharaptərəkin nəgkiarien ye nəkwəkwə e. Əhuak əmə kimi Kughen.”<sup>†</sup> <sup>10</sup> Kini mini-pə tuk yo mimə, “Takpəh nivitərəkin-timtım-ien nəkwəkwə e, meinai nəgkiarien yame ramni-ərhav, pəh nien mə tuktu, ritərhav-pə. <sup>11</sup> Narmamə yamə mine kasor nahasien, pəh iriə tukasor əmə nahasien mamharpin. Narmamə yamə mine kapəriə nətərigien rəmkimik, pəh nətərigien kapəriə tukraməmkimik əmə mamripin. Mərig narmamə yamə mine kasor nar atuaturuk, pəh iriə tukasor əmə nar atuaturuk mamharpin. Narmamə yamə minə khahuvə pik, pəh tukamhahuvə əmə mamharpin.”

<sup>†</sup> 22:9: Əmru Rev. 19:10.

<sup>12</sup> Kini Yesu rarar mīni mīmə, “! Sarha! Pəh nien mə tuktu, yakrerig-pre mīn. Yakvəh nərokien mivəhsi-pən marpīn norien mīnə kīn yamə mīne narmamə kimisor. <sup>13</sup> Yo e leta ‘a’ mīne ‘zed.’ Yo nīrikakunien mīne nərhkinien. Yo nuknen mīne nəukrəukrīn. <sup>14</sup> Narmamə yamə mīne kasaik-was ye neipən kapəriə mə tukrhawən, iriə tuk-sarə ye nihuvəyen əfrakis, meinai jakeighaan kīn əriə mə tuksən kwənkwaī nai yame ravəhsi-pən nīmraghien kīmi narmamə, mhavən, mīsauru-pən ye kwəruə mīnə kape taon e. <sup>15</sup> Mərig narmamə mīnə tīksin tukhapəh nīsauru-pəniēn ye taon a. In e narmamə yamə mīne kisəmkimik mīne yamə mīne kasor kleva masəmtah, mīne yamə mīne kasor apnəpīg nar, mīne yamə mīne kasəhuak kīmi kughen eikuə mīnə, mīne yamə mīne kashopni əjir, mīne yamə mīne kasorkeikei mə tukseikuə. <sup>16</sup> Yo e Yesu, yimnher-pre kīn kafak agelo mə tukrīni-ərhav narimnar mīnə e kīmi nīməhuak mīnə. Yo e, nuknei King Deved, mīne kwənərəus mīn kafan. Yo e yakəmhen kīn kəmhau e fetukai yame raməsīə huvə.”

<sup>17</sup> Nanmīn kape Kughen, iriu piraovīn kape Kwaji Sipsip kīrəni mīrəmə, “! Hauə!” Kini pəh narmamə yamə mīne kasərig nəgkiariēn e khamə, “! Hauə!” Tukmə yermamə rəkwəkwə, pəh ruə. Tukmə yermamə rorkeikei, pəh ruə mīnim Nu Mīragh mīpəh nivəhyen nīmīn.

<sup>18</sup> Yo Jon, yakamor kwirīg kīmi narmamə mīnə fam yamə mīne kasərig nəgkiariēn yame raməmīr ye nəkwəkwə e mīmə tukmə yermamə kīrik raməsik əpnis nəgkiariēn ye nəgkiariēn yame

nəkwəkwə e ramni-ərhav, Kughen tukrəsik əpnis nahasien yamə mine nəkwəkwə e raməvsao kın ye narəyen kafan. <sup>19</sup> Kını tukmə yermamə kirik rıvəhsi-ta nəgkiarrien tıksın ye nəgkiarrien yame nəkwəkwə e ramni-ərhav, Kughen tukrıvəhsi-ta nihuvəyen mir yamə mir nəkwəkwə e raməvsao kın ye narəyen kafan. Iriu e: kwənkwai nai yame ravəhsi-pən nımraghien kimi narmamə, mine kwənmhaan kafan ye taon rhakə kape Kughen.

<sup>20</sup> Kwən e yame ruini-ərhav narımnar minə e mimə, “Nəfrəh. Pəh nien mə tuk tu yakrerig-pre min.”

!Amen! !Yuə-ra Yesu Yermaru!

<sup>21</sup> Pəh Kughen tukrautə-pə kın nihuvəyen kape Yesu Yermaru kimi narmamə kafan minə.

Amen.

**Nəkʷəkʷə imərhakə kape kughen: nirpenien  
vi  
The New Testament in the Southwest Tanna Language  
of Vanuatu  
Le Nouveau Testament dans la langue sud-ouest Tanna  
de Vanuatu**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Southwest Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Copyright Information**

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Tanna, Southwest

**© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.



Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ad9e16d0-33ca-5cbe-ad05-46d1635fa22b